

oo
f

443.

DISSERTATIO JURIS PUBLICI,

32

De

VICARIATU ITALICO,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. WILHELMO HENRICO,
DUCE SAXONIÆ, JULIACI, CLI-
VIÆ, MONTIUM, ANGRIÆ ET
WESTPHALIÆ

&c. &c.

ILLUSTRIS JCTORUM ORDINIS
IN ACADEMIA JENENSI

benevolo indultu,

publice proponit

GERLACHUS ADOLPHUS
de MUNCHHAUSEN,
Eques Thuring.

JENÆ, die Septembr. M DCC XII.

HALÆ MAGDEBYRGICÆ, LITERIS Salfeldianis.

(XXX)

DISSERTATIO JURIS PUBLICI

VICARIATU
ITALICO

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI
D. WILHELMO HENRICO
DUCE SAXONIAE, HILFAC. CIL.
VICARIATUM ANGLIAE ET
WESTPHALIAE

LEUENSBURGI SCOTORUM ORDINIS
IN ACADEMIA FENEBURGI

GERLAONIS ADOLPHUS
LEUENSBURGI

HAERLEMI

- §. I.
- §. II.
- §. III.
- §. IV.
- §. V.
- §. VI.
- §. VII.
- §. VIII.

Q. D. B. V.
CONSPECTUS CAPIT. I.

- §. I. *Instituti rationem tradit, & conqueritur de injuria nonnullorum scriptorum.*
- §. II. *Preliminaria & synopsis totius Dissert. indicat.*
- §. III. *Varia vicariorum genera remisive recenset,*
- §. IV. *Qui extra ordinem vicariatum in German. tenuerint, quique illum ambierint, explicat.*
- §. V. *Primitivam vicariatus German. originem conjecturando persequitur.*
- §. VI. *Saxonem quandoque per universam Germaniam vicariatus honores gessisse, idque non mortuo solum, sed etiam superstite Imperatore, docet.*
- §. VII. *Vicariatum palatinum ob antiquitatem Saxonico preferri non posse evincit.*
- §. IIX. *Etiam ante A. B. diversis quemque vicarium terris prafuisse, asserit, ita ut unicuique non solum causa civiles sed etiam criminales dijudicanda competierint.*

§. I.
Runt forte, quorum haud temere mentes subeat miratio, quare nunc demum, ubi provincia Imperatorum vicariorum pro comuni universae Germaniae salute

A

salute felici omine suscepta, ast aliquo abhinc tempore
 derelicta, quando curarum molem Procerum consilio
 angustissimus Carolus sustentare cœperat, de Vicaria-
 tu Italico prolixius dicere animum inducam; Verum
 enim vero, ubi rationes, quæ maturitati mei laboris
 offecerunt, æquum invenerint iudicium, non est, quod
 atrum quorundam calculum reformidem; Sane qui
 recte secum reputaverit, quam parum hæc materia
 trita sit, quamque varie densissimis immersa involu-
 cris, facile quicquid in tarditate peccatum est, condo-
 nabit. Ut omittam cætera, animum præsertim diffi-
 libus adhuc sollicitudinibus distractum, ut ab ipso ægre
 potuerim impetrare, quo se ad disputationem conscri-
 bendam pateretur adpelli. Sed quicquid horum est, per-
 rupit illud, atque vicit, ingens, qui menti meæ infi-
 det, ardor, devotissimum comprobandi studium serenis-
 simo atq; longe Potentissimo Poloniarum Regi FRIDE-
 RICO AUGUSTO, Domino meo clementissimo. Quan-
 doquidem enim fatis concedente divo Josepho, sacratis-
 simo Romanorum Imperatore, serenissimus patriæ Pa-
 ter, non absque provida Numinis cura delectus erat,
 qui nutantes imperii res in terris Juris Saxonici con-
 firmaret, omnium ille bonorum spes atque vota more
 gentis suæ non complevit modo, sed perquam libera-
 liter superavit: nemo nisi invidus alienæ laudis obtre-
 ctator esse debet, qui non festiva adclamatione tan-
 tum beneficium concelebrat. Illis certe quibus ob-
 sequii gloria est relicta, enitendum reor, ut omnes
 intelligant, se nulli pietate in tantum Principem cede-
 re. Horum in censu cum & nomen meum profiteri li-
 ceat, faciam, ut hic successivarum horarum labor, quem
 digni-

dignitate non potest, devotione tamen locum adsequatur clientis subjectissimi, ita tamen ut omnibus quæ dicentur, fides atque veritas constet, tantumque ille a specie adulationis absit, quantum ab insolentia quorundam; qui sibi esurire videntur, nisi eo temeritatis procedant, ut domus Saxonicae jura, auctoritatem, majestatem convitiis proscindant, scriptis & verbis convellant. Ibit certe in secula, esse nunc quoddam hominum genus, qui ex sanguinem illam & ferream frontem ne quidquam convulnerandam præbeant punctis, & notas suas rideant, modo calamo venali suis prospiciant utilitatibus. Adeo vero nullo pudore ad hæc suffunduntur, ut potius effectum censuræ homines male feriat apud alios velint, jubeant suos obtinere actus, quo sincera rectaque ingenia etsi non detorqueantur, hebetarentur tamen misere. Ita nimirum est, ut qui per fugii sui, quod artibus liberalibus præbuerunt undiquaque extorribus, Serenissimi Saxoniae Principes, gloriosissimum fructum deberent capere, nefandis ingratae turbæ ansibus præter convitia nihil habeant, quod expectent. Tot sunt tantaque illustrissimorum Heroum merita, ut qui consecrari singula atque colligere velit, ne quidem eorum inire numerum possit; Horum unum si præsticisset alius, illi jamdudum radiatum caput & media inter Deos sedes auro staret aut ebore, ut nimirum omnes cognoscerent, quantum diversitas temporum posset, ubi in Germanorum animis exoleverat priscum mortalium bonum, veritas, cujus in locum migravere adsentationes, blanditiæ & pejor mendaciis manifestis rectæ mentis simulatio. Mihi certe, quem nec livor nec

nec servilium verborum illecebræ præcipiti perma-
a veri tramite abripient, palmarium illud erit, ut post
nuncupata pro æternitate imperii Saxonici vota, ea in
medium proferam, quæ nullo mendaciorum confinio
lædantur.

§. II.

Ne vero in leges imperii simus injurii, Matthiæ
nempe Ferdinandi, Leopoldi, Josephi atque Caroli,
quas vocant capitulationes, quæ prohibent, ne quis
audeat, jura laceßere Vicariorum, aut ea vocare in
controversiam (a) omni contentione adlaborabimus.
Dein ut ordine rite procedamus, seriesque constet di-
cendis, primo quidem capite, quemadmodum illud in-
scripsimus, de Vicariis generatim quædam disseremus,
secundum historiam atque originem Vicariatus Italici
exponet, in Tertio de potestate hujus Vicariatus
erimus solliciti; Quarto denique illud nobis curæ cor-
dique erit, ut quid inter ProReges imperii, Palatinum
nempe Saxonemque, atque inter Sabandum Italiæ Vi-
carium intercedat discriminis reddamus manifestum.

§. III.

Quemadmodum vero cuncta de industria mitti-
mus, in quibus alios, ubi de Vicariis agunt, operose
quandoque nugatos esse arbitramur, quando Illyrici,
Thraciæ, Ponti, Macedoniæ & nescio, quos tandem
Vicarios, revocant ab inferis. (b) Ita nolumus etiam
esse

Capit. Josephi Art. 35. & Caroli VI. Art. 3. verb. auch nicht
nachgeben / daß die Vicariaten und dero jura samt was
denenselben anhängig / von jemanden disputirt oder be-
stritten werden. &c. (b) Vid. Buxtorff. *ad Aur. Bull. C. 5.*
ib. 52. Hermes Fasc. J. p. c. 24. n. 6. seq. Bechmann. Ex-
erc. Exerc. V.

esse prolixiores in evolvendis temporum annalibus & compilandis reliquis omnibus, quæ ob solam nominis adfinitatem hic locum mereantur. Neque enim animus est dicere, in quem censum sub Caroli M. eorumque, qui ipsi proxime successerunt, ætatem venerint Vicarii quanquam ut Capitularia, Caroli M. præteream locus apud *Monachum San gallensem*, (c) inter alia deprehenditur, qui lumen hinc temporibus affundere potest. Cum vero hi ipsi Vicarii, quod fines imperii latissime essent prolati suos haberent ministros, qui ipsorum vices obirent, mirum non est, quare mentio *Sub-Vicariorum* aut *Con-Vicariorum* in monumentis veterum occurrat (d). Majori his omnibus autoritate pollebant, quos *Missos Regios* Annales vocant; Hi enim quod *Frodoardus* litteris prodidit (e), inquirebant; *qualiter Episcopi, Abbates Comites & Abbatissa per singulos pagos agerent, qualem concordiam & amicitiam ad invicem tenerent,*

A 3

nerent,

(c) L. 1. de Carol. M. c. 32. *Fuit, inquit Monachus, consuetudo in illis temporibus, ut ubicunque aliquod opus ex imperiali præcepto faciendum esset, ea Comites per Vicarios & Officialis suos exequerentur.* Conf. m. Præceptionem Guntramni Regis ad Episcopos & Judices regni sui, editam in confirmat. Concil. II. Matisconensis anno 585. & Bignonium in Notis ad Appendicem Marculfi. De officio horum Vicariorum vide Agobardum in Epistola ad Matfredum Comitem Palatii. Cujus elenchum exhibet Sagittarius in Antiquitatibus Ducatus Thuring.

(d) Beslius in Comit. Pietav. p. 223. & in Episc. Pietav. p. 38.

(e) In Historia Rhenensi L. 1. c. 18. conf. Sagittarium in eruditiss. scripto de Antiq. Thuring. C. 17. §. 1. ubi ex Autoritate vitæ Ludovici Pii idem multis argumentis testatur.

nerant, & ut bonos & idoneos vice dominos & advocatos haberent, & undecumque necesse fuisset, tam regias quam Ecclesiarum Dei iustitias, viduarum quoque & orphanorum, sed & caterorum hominum inquirerent & persicerent, & quodcumque emendandum esset emendare studerent, in quantum melius potuissent, & quod emendare per se nequivissent, in presentiam Imperatoris adduci facerent, & de his omnibus eidem Principi fideliter renunciare studerent. Neminem esse facile arbitror, qui non videat, his ipsis nomen Vicariorum regionum vix posse in dubium vocari; Nihilominus tamen multum recedunt a sequiorum temporum consuetudine, ubi id moris invaluit, ut quando vastissimo regno patrio vel arma infesta inferrentur a peregrinis, vel intestini motus summa miscerent imis, vel quod concatenata negotiorum series id juberet, sive aliud quodcumque demum in causa esset, Imperatores summæ rerum consulere nulla ratione poterant alia, quam ut viros in eum dignationis gradum summoverent, ubi vicibus ipsorum vel per univfersum imperium vel in certis provinciis rite fungerentur,

§. IV.

Non est, quare si postremum genus velimus persequi, nimis sum, in iis percensendis, qui exili terræ portioni sub Vicariorum nomine præfuerunt, quod facile foret evolventi annales Germanorum. Nec commemorare juvat, qualium per majora regna in imperio nostro Vicariorum mentio fiat. Ita enim in proclivi foret, quis apud Burgundos, inque universo Arelateni regno nomine Augusti fata dispensarit rerum

rum humanarum, ad quemque hoc potissimum jus pertineat, num ad Delphinum, an vero ad Arausi-
cum. Mitimus etiam, quem primo loco honoris gra-
tia adducere oportebat, Romanorum Regem, qui ex
concessione Imperatoris Vicariam exercet potestatem,
quod unicuique nisi qui omnis historiae rudis est atque
ignarus, vel solo Ferdinandi I. exemplo constat: ubi
tamen hoc observandum, tum temporis Carolum V.
Friderico Saxoni WORMATIAE anno 1521. litteras, quas
vocant, reversales tradidisse, ne quam Ferdinandus
administraret in posterum provincia ipsius Vicariarui
in praedictum vergeret (f). Illud quoque a scopo
nostro quam maxime abest, ut eorum, qui extra or-
dinem in patria nostra Imperatoris, quam ipse non po-
tuit provinciam susceperunt, mentionem injiciamus.
Hoc enim si ab instituto nostro non foret alienum,
quamplurima in medium proferri possent exempla,
quae dictis fidem conciliare haud temere possent. Quem
enim nisi rerum in patria gestarum plane expertem
latear, Fridericum I. constituisse Uladislauum Bohemiae
Ducem Vicarium (g), Henricum VII. filio Joanni
Lutzelburgensi Bohemiae Regi commisisse, ipso Italiam
petente (h), Ludovicum Bavarum eadem omnia tra-
didisse Eduardo Angliae Regi (i). Conradum Archi Epi-
scopum

(f) Exhibet illas Lunigius in Reichs-Archiv P. Spec. n. n. 5.

(g) *Dubravius* Hist. Bohem. L. II. f. 72.

(h) *Conrad. Vicer.* Hist. Henrici VII. ad a. 1309. *Lehman.* Chron. Spirens. L. 7. c. II. p. m. 735.

(i) *Albertin.* *Argent.* ad a. 1339. *Cuspinian.* in vita Ludovici Bavar. p. 377. *Adelzreiter.* *Annal. Bojor.* p. II. L. 3. n. 42. & Steph.

scopum Moguntinum a Sigismundo Hussitas in Bohemia debellaturo, insigniter tanto fuisse honore mastratum. (k) Ut reliquos omnes studio præteream, Multo minus operæ erit prætium, prolixè commemorare, quo anso Pontifices Romani imperii sibi vicariatum vindicare fuerint conati. Hunc enim quando publica sibi adferere auderet Constitutione (l) Clemens V. Ludovicus Bavarus strenuus jurium Germanicorum statutor, rectè ad morem patriæ ablegavit, cujus ita libertatem, dignitatem, jura atque majestatem temere convelleret; (m) ne quidquam etiam in contrarium nitente Johanne XXII. (n)

§. V.

Propius a scopo nostro absunt, imperii Romano Germanici ProReges Serenissimi Saxo atque Palatinus, quorum auspiciis factum est, ut Carolo Augusto imperii habenas ullo sine turbine commissas esse videamus. Hi enim longa usuque adprobata consuetudine, inque Aurea Bulla solenniter confirmata per imperii Romano Germanici fines curam ipsius sustinent, quando facta Imperatorem rebus humanis eripiunt, alioque interdum avocant; Neque est, quare in utriusque Vicariatus natales inquiramus, tum quid ab instituto nostro alienum illud sit, tum quodsi ab ultimis eos tempor-

Stèph Baluzii Not. in Vit. Papar. Avenionens. T. I.
p. 801.

(k) *Seyvarius* de rebus Mogunt. L. 1.

(l) Clement. Pastoral. de Appellat. & Joh. XXII. extrav. ne sede vacante vide *Herwartum* contra *Bzovium* p. 143.

(m) *Goldost.* T. 3. p. 411. *Cuspinian.* p. 376.

(n) *Schilt.* de Libert. Eccles. Germ. L. 6. C. 3. n. 4.

poribus repetamus, nil nisi conjecturis tandem fuerit indulgendum. Laudanda tamen industria est viro- rum celeberrimorum, qui suam huc collocarunt ope- ram, inter quos duos porissimum *Tolnerum* atque *Grib- nerum* liceat commemorare. Nobis non admodum Autoris celebratissimi displicet sententia, qui sub *Augu- stini de Canusio* latere nomine volebat (o), vestigia hujus muneris sub aetate Imperatorum Svevorum atque Hohenstauffensium quaerenda esse docentis. Illud autem non abs re erit, illos commonefacere, qui ori- ginem Vicariatus Palatini ultimum praeteriti temporis spatium respicere sibi persuadent, Saxonico autem ju- niorem multo tribuentes. Equidem si monumenta veterum consulamus, varia sese offerunt diplomata, inde obscurum nemini esse possit, Comiti interdum palatino curam fuisse demandatam, ut vices Augusti subiret (p). Verum enim vero quam parum solide Palatinus sui muneris antiquitatem inde possit evin- cere, annalium fide constat. *Lambertus* certe *Schaffna- burgenfis* (q) tradit, Friderico ante Hohenstauffensi hunc

B

digna-

(o) Vid. ipsius *Bedentken von den Reichs-Vicariis* in *Bibloth. nova* P. XIV.

(p) Unum nunc adduxisse sufficiat, quod exhibet *Guerce- tanus* (Du Chesne) in *Histor. Domus Luxemburg.* ubi haec deprehendimus, Praesidente Dn. Henrico (Sc. de Lacu) Comite Palatino, cui a Domino no- stro gloriosissimo Imperatore Augusto Henrico (Sc. IV.) in Italiam exercitum ductante commissa sunt habent.

(q) ad an. 1082.

dignationis gradum esse decretum, ut Imperatoris nomine summæ rerum in Germania præflet. In arbitrio nempe tunc Imperatorum erat positum, iis quibus vellent, hanc committere provinciani. Quod ad Vicariatum Saxonicum attinet, cum iis non contenderimus admodum, qui ubi de ipsius ortu sunt solliciti, non plane nihil se invenisse arbitrantur, quando in diplomate, quod exhibent viri doctrinæ fama quam maxime conspicui, *Georgius Schubartus* (r), *Antonius Weckius* (s) deprehendunt; *Henricum* Thuringiæ Landgraffium *Raspe* cognominatum, a Friderico II. Augusto vocari *Procuratorem Germania*. Eundem sibi ipsi titulum adscribit in alio Diplomate, cujus mentionem faciunt viri laude nostra superiores *Schiltverus* (t) atque *Tentzelius* (u). Prior equidem, quanquam in rebus hisce versatissimus vir, ingenue fatetur, expeditum sibi non esse, quænam hæc fuerit functio, & a quo constitutio facta: ast subjicit tandem, videri sibi, *Vicarii aut locum tenentis* hic indicari officium. Quam sententiam alibi etiam confirmat (x). Calculum suum adjiciunt

(r) In Exercit. Histor. de Comit. Palat. p. 189. 190.

(s) In Chronico Dresdenfi P. II. T. I. p. 157. seq. conf. Schurtz-
fleisch in Auctario Hist. Augustæ sequioris p. 34

(t) De Libert. Eccles. German. L. V. c. 7.

(u) In supplemento Hist. Gothan. P. II. p. 587. qui verba initialia privilegii Monasterio Georghalico concessi ita recenset: *Nos Henricus Dei gratia, Landgravius Thuringiæ, Comes Palat. Saxonie & Sacri Imperii per Germaniam Procurator.*

(x) In Comment. ad Jus Feud. Aleman. c. 42.

jiciunt præter Schubartum atque Tentzelium (y) viri doctissimi *Sagittarius* (z) *Paulini* (a) atque *Hornius* (b).

§. VI.

Neminem forte offendet, quod Henricus per Germaniam dicatur Procurator, cum tamen secundum regulam A. B. si res spectetur, Saxoni Vicariatus tantummodo in terris competat juris Saxonici. Obvia enim sunt exempla, ubi vel Saxo vel Palatinus jussu Cæsaris per universam Germaniam rebus patriæ consuluerunt. Id quod historia Friderici III, Saxonis atque Ludovici Palatini constat. Quorum illud Maximiliani I. hic vero Rudolphi I. tempore contigit (c). Monendum tamen est, Fridericum tum Saxonem tum Saxonem interregiam potestatem in terris Palatini ad Rhenum exercuisse, quod a banno imperii Palatinus nondum absolutionem impetrasset. Hinc factum, ut sibi suisque juribus per notarii protestationem prospiceret, ne hæc sibi res aliquando fraudi foret (d). Ex his quæ diximus illud quoque pronum erit colligere, Palatinum atque Saxonem non mortuo solummodo Imperatore, sed etiam

B 2

etiam

(y) II. cc. (z) In Disp. de Henrico.

(a) In Anal. Ifenac.

(b) In peculiari programme, Dissertationi de terris Juris Saxonici subjuncto, quam sub moderamine Gribneri jurium Saxoniorum strenui adfertoris defendit Martini.

(c) Vid. *Mulleri Reichstags Staat L. 5. c. 1. & Illustris Leibnitzi Cod. Jur. Gent. Dipl. P. II.* Addi meretur exemplum Henrici Saxonie Ducis, ejusdemque ad Rhenum palatini Tolner in *Hist. Palat. c. 16.*

(d) *Birken. Spiegel Der Ehren L. 6. c. 12. p. 1241.*

etiam superstitite eodem ipsius vices gessisse. Saxonem certe provivorem esse imperii absente Rege non solum novissima Caroli VI. Capitulatio (e) abunde comprobatur, sed etiam Kregelius (f) argumentis fere insuperabilibus evicit. Non piget & hic referre, quod nobis inservit mirifice, Diploma Friderici Saxoniae Electoris, qui vices ante absentis gessit Imperatoris, quam gubernator, ut loquuntur, imperii auctoritate constitueretur Maximiliani Augusti, quod anno demum 1507. contigit, cum litteras patentes de suo Vicariatu jam an. 1496. locis consuetis affigi jussisset. Ipsum Diploma Lunigius exhibet (g).

Friedrich von Gottes Gnaden / Herzog zu Sachsen / des H. Römischen Reichs Erz-Marschall und Churfürst / und desselben Reichs dieser Zeit gesamer Vicarius, hier disseit der Gebürge an enden in unser Vicariat gehörend / Landgraff in Thüringen und Marggraff zu Meissen / kund und offenbar sey aller männiglichen / nachdem Wir von Unsern trefflichen Rätthen / so Wir jetzt bey der Römischen Königl. Majestät gehabt / wahrlich Bericht empfangen / daß dieser Zeit die Römische Königl. Majestät über die Berge in die Lombardie verfügt / und gezogen. Wenn wir denn nach alten löblichen Herkommen und wegen unsers Erb-Amtes von Unsern Vorfahren und Eitern

(e) Art. XXX.

(f) De Vicar. Saxon. §. 16. seqq. conf. Muller in Reichstag Staat p. 723. De Palatino abunde idem probat Historica narratio de Vicariis imperii, quae lingua vernacula prodit.

(g) In Reichs-Archiv P. Spec. II. p. 20.

Eitern auf uns bracht / Königl. Majestät und des H. Römischen Reichs Vicarius in Teutschen Landen und Provinzien in solch Vicariat gehörend zu seyn gebührt / darum wir solchem Amt vorsehen / das vertreten und verwesen wollen / als Vicarius, Stadthalter und Verweser Königl. Maj. in allen Sachen / so des Heil. Römischen Reichs Verwandten und Unterthanen dieser Lande und Provinzien zu thun haben / und in allen des Reichs Händeln / die uns von wegen angezeigten Unsers Vicariats-Amtes gebühren / nach unsern besten Verständniß und Vermögen ausrichten / nachdem Wir selbst Begierde und Neigung haben / den Frieden und auch das Recht zu fördern / des wollen Wir hiemit und in besten allen Ständen in Reiche / Hohen und Niedern / wes Standes die sind / Geistlichen und Weltlichen verkündet haben / und als den rechten wahren Erb-Vicarium des obbemeldten Heil. Römischen Reichs in ihren anliegenden Sachen die hiervor der Königl. Majest. so die persönlich inländisch wäre / auszurichten hätte / wissen zu lassen. *re. re.*

§. VII.

Ita etiam pristinis temporibus mos invaluerat, ut modo Palatinus, modo Saxo caractere Procuratoris aut Gubernatoris per Germaniam insignirentur, quanquam illud jus in certis tantummodo imperii provinciis exercuerint. Nolumus studium nostrum in conquærendis exemplis variis Lectori benevolo probare, adduxisse sufficiat, vel unicum Rupertus Palatini, cuius hac de re Diploma invenitur, in brevi informatione

de vicariatu palatino (h). Interim cum Palatinis jam-
 pridem doctissimi viri sua tulerint suffragia (i), adferen-
 tibus, Comitem Palatinum non quatenus archidapiferi
 provinciam ornat, sed quatenus comitatu palatino præ-
 est, jamjam ante conditam etiam A. B. Vicarium munus
 imperatorium gessisse. Quid est, cur dubitemus, apud Sa-
 xonem eadem munia ipsorū Comitem Palatinum obiisse,
 præsertim ubi annales silent, Comiti Palatino ad Rhenum
 in partibus Saxonici palatinatus quidquam fuisse nego-
 tii. Neque latere quenquam potest, nisi qui rerum
 apud nos gestarum plane rudis est atque ignarus, jam-
 jam sub tempora Henrici IV. V. atque qui eos inse-
 cuti sunt Imperatorum, Saxones fere novam Reipubl.
 suæ formam reddidisse, in qua parum honoris nisi qui
 ex ipsorum gente essent principibus detulerunt. (k) Quis
 igitur vel conjectura poterit adsequi, Saxones alienum
 fuisse Principem admissuros, qui ipsis in Anarchia jus
 diceret? Perstemus itaque in nostra sententia, non esse,
 quare ob antiquitatem vicariatus palatinus Saxonico
 possit jure præferri.

§ VIII.

Longius forsitan atque par erat materiam quæ
 circa natales palatini atque Saxonici Vicariatus versa-
 tur, fuimus persecuti: Sed non plane a finibus, quibus
 nostrum

(h) p. 65.

(i) Vid. Dn. Struvius in Syntagmate juris publ. p. 280.

(k) Cujus rei testimonium deprehendes, in Chronico Hil-
 densiensi, quod Dn. Leibnitzius T. I. Script. Brun-
 svic. publici juris fecit. conf. etiam Chron. Slavorum,
 quod idem d. b. T. II. p. 570. & seqq. exhibet.

nostrum laborem circumscriptimus, esse ipsam alienam, infra adparebit (l). Illud ipsum in causa est, quare nunc, licet brevissimis, nec quantum argumenti dignitas jubeat, de jurium utriusque Vicario competentium æqualitate dicturi sumus, quæ præcipere jam ob sequentia capita nostrarum erit partium. Est enim Viri celeberrimi sententia (m), duos Germaniæ interreges univrsum Imperium non sejunctis olim provinciis, sed *jurisdictione* invicem *divisa* administrasse, Palatinum nempe circa civilia, Saxonem circa criminalia & res hellicas fuisse occupatum. Optarem, opinionem suam idoneis confirmasset argumentis, sed cum ea facile labefactari multis queant dubiis, verendum, ne & ipsa corruat. Qui enim attenderit ad ea, quæ in medium sumus prolaturi, me quidem iudice, haud temere colliget, ante auream etiam bullam diversis quemque vicarium terris præfuisse. Primo quidem illud manifestum est, Palatinum in provinciis juris sui, criminales etiam causas sibi vindicasse. Jus certe banni speculum ipsi Alemannicam tribuit (n), neque enim aliud innuunt verba: *Comes Palatinus jus habet banni concedendi trans Rhenum, &c. & quamvis Rex bannum ipsi non concesserit, jus tamen banni concedendi habet*: Non lynceum esse oportet, qui inde possit perspicere, jam tum temporis diversas vicariis adsignatas fuisse terras, atque Palatini potestatem non limitibus causarum civilium fuisse circumscriptam: Quodsi Vir celeberrimus velit excipere, in hoc capitulo, unde verba produ-

(l) C. 3. & 4. (m) Quam in Germania Principe, ejusque editione utraque exponit fufius, ubi de juribus Saxonis atque Palatini placita sua tradit. (n) C. 42. §. 7.

produximus, de vicariis agi regis absentis, recte re-
gerit doctissimus *Gribnerus* (o), quando recte sibi col-
ligere persvadeat. Vir præstantissimus, a ratione mu-
neris, quod duo Principes præsentis Rege sustinent, ad
officium vicariatus, ipsum ægre neutiquam larurum,
quando nos a casu absentis ad casum vacuæ sedis inferi-
mus. Quemadmodum vero comprobavimus, Palatino
criminales etiam causas competiisse dijudicandas, ita Sa-
xoni non competiisse civiles, tum demum fidem vir
celeberrimus dictis faciet, quando suo argumentorum
ariete contrariam sibi sententiam, sed usu receptam
longaque temporum serie observatam poterit concu-
tere, ne dicam evertere. Equidem se quæ huc faciunt,
loca in promptu habere profiteretur, in quibus abunde
pateat, *Palatinum Rheni in Saxonia vicariatum in civili-
bus exercuisse*. Sed ne unum quidem attulit, ut Lec-
tori a præjudicatis opinionibus libero, foret integrum
dijudicare, num de iis forte actibus loquatur, qui extra
ordinem quandoque contigerunt. At ubi nullum pro-
tulit in medium, tam diu nobis de ipsius adfensione du-
bitare licebit, donec alia ratione satisfaciat; præsum-
tio certe tamdiu pro nobis militabit, præsertim cum
probabile non sit, Carolum IV. si prisca vicariatuum
conditio per A. B. tam insigniter fuisset mutata, nullam
ejus rei in jecturam fuisse mentionem. Neque plus ro-
boris ipsius sententiæ addunt, Archimarechalli & Drot-
feti vocabula, quibus tamen forte omnis viri celeberrimi
innititur conjectura, uti ignotum illis esse mini-
me poterit, qui ipsius librum attente perlegerint, ubi de

(o) Loco supra dicto §. 3. n. (e)

de juribus Saxonis atque Palarini placita sua tradit. Quemadmodum enim procul dubio frustra erit, quando Palatinis voluerit persuadere, ipsorum vicariatum inherere Drotseti muneri, ita quid Saxones sint responsuri, ubi muneri Archimareschalli ipsorum vicariatum connectit, nullo poterit prævideri negotio. Accedit, quod ne hoc quidem hactenus probaverit, Drotsetum circa causas tantummodo civiles fuisse occupatum. Quanquam lubens concedam, nec eos ab omnibus esse immunes difficultatibus, qui vel ex palatinatu vel ex Ducatu origines vicariatus arcessunt. Certe prostant exempla vicariorum apud Saxones, quos fuisse Duces in Annalibus nusquam legas. Sed ut e diverticulo in viam redeamus, argumentum nunc, quod palmarium est de Vicariatu potissimum Sabaudi persequemur.

CAP. II.

De

Origine Vicariatus Italici.

CONSPECTUS CAPIT. II.

- §. I. *Vicariatus in Italia stabiliendi occasio, ejusdemque a turbulentis Italarum, frena subinde mordentium, ausibus, vindicati, cause.*
- §. II. *Quam varii, & qua rerum vicissitudine, Vicariatus Italici dignitate ornati sint.*
- §. III. *Quinam hæc munia gesserint, sub Henrico VII.*
- §. IV. *Quinam Vicarii Ital. a Ludovico Bavaro & succedentibus Imperat. constituti sint, et, qua ratione jura vicariatus Ital. modo neglecta, modo denuo asserta sint a Germanis.*

C

§. V. De

§. V. De Vicariatu Mediolanensi.

§. VI. De Vicariatu Mantuano.

§. VII. VIII. & IX. De Vicariatu Sabaudico ex fide dignis,
Diplomatum praesertim monumentis, disseritur.

§. I.

Nemo mirabitur, qui faciem Reip. Romanae olim liberam atque compositam, mox furore barbarorum misere laceram atque rugis undique obstritam, intueatur, varios in Italia extitisse vicarios, qui gentem nova semper molientem atque grassantem turbis, contra fidem datam ad pristinam culminis majestatem compefcerent. Ubi enim ad Carolum M. ipsiusque progeniem, post ad Ottones, ipsorumque in Germania successores, rerum summa in Italia, gentium olim domina, pervenisset, factum est, ut quod ipsi non possent, negotiorum multitudini foris domique gestorum inmersi, difficultatibus etiam viarum repressi, per vicarios nobilissimae provinciae consulere. Quanquam & Imperatores Graeci suos mitterent subinde exarchas, de quibus tamen multa nunc dicere nihil attinet. Carolum vero M, Ludovicum, quem Pii cognomine monachi vel ornarunt vel foedarunt, aliosque qui hos infecuti sunt, suos misisse legatos, qui vicibus suis fungerentur, praeterquam plurimos alios, Sigonius (a) exponit. Equidem quod Francorum res magis magisque atritas viderent, tandem Itali spiritus fumebant, libertatem pristinam, cujus tamen ne umbra quidem fere supererat,

(a) In histor. regn. Ital. Lib. IV. alibique passim.

erat, recuperandi: Sed barbarorum incursionibus, direptionibus, oppressionibus, conatus ipsorum repellentur, fidei pœnam violatæ dantium. Fuisset autem ferme conclamatum cum universa gente, nisi fortitudine Germani ausus barbarorum repressissent, eamque, quam eventu rerum didicerant, minus esse idoneam, quæ imperii teneret gubernacula, ad meliora reduxissent, parere nostris iustam. Quando vero Germania, intestino vulnere ferme enecata, Pontificum Romanorum perfidia, funestaque Francorum atque Saxonum æmulatione, suis veluti ruinis, cædibus, interneconibus insepeliretur, Itali fato nostro excitati, quicquid imperatoriæ ferme potestatis apud ipsos erat, conculcare nefarie contendebant. Frustra tamen fuerunt, quandoquidem Germania, quos sibi ipsi creaverat Augustos, novis subinde copiis instruxit, quæ perfidiæ pœnas a malefana gente repescerent, vicariosque nomine Imperatoris, rebus Italarum consulentes, cum autoritate constituerent. Ut vero jura Germanorum clariora reddamus, instituti nostri memores, quædam vicariorum exempla adducemus ex Scriptoribus, qui industria se atque fide commendarunt, Temporis hinc rationem habituri, promiscue illos, quos Cæsares, sua auctoritate comauunitos, Italiæ præfecerunt, ut ipsi jus dicerent, proferemus; Ea quæ ad Sabaudicas res, Mantuanas atque Mediolanenses pertinent, ultimis tantummodo lineis reservaturi.

§. II. Ne vero ultimum præteriti temporis spatium reperamus, Auctor vitæ Mahildis commemorat, vicariatum Liguris regni ab Henrico V. concessum

fuisse Mathildi (b). Ex Ottonis IV. historia novimus, ipsius vices apud Ferrarienses obiisse Hugonem (c) Fridericus autem II. quamplurimos ad tantos provexit honores. Ex *Laurentio* enim de *Monacis* discimus (d), ipsum ornasse Theobaldum Franciscum dignitate potestatis Paduæ, atque vicarii Marchiæ Tarvisinæ, a flumine Ollii usque ad Tridentum. Ibidem ad illud honoris culmen ab ipso evehebatur, præter Geveardum de Saxonia, Simon Comes Trutinus de Apulia (e), cui moderante Ecelino, summæ dignationis apud Augustum viro, uti ex litteris ipsius apud *Maurisium* in historia Marchiæ Tarvisinæ constat, successere varii in Marchia Tarvisina. Manfredus quidem Richus, civis Tarvisinus, apud Vicentinos, Henricus de Ygna, filius fororis Ecelini, apud Veronenses, & Galicanus Lancea apud Paduanos (f). Quemadmodum vero Henricus de Ygna procul dubio Ecelini favore adjutus, adhuc 1247. in pristino dignitatis fastigio subsisterat, ita Galicanus Lancea mox an. 1244. Imperatoris jussu suum viderat successorem Comitem Wizardum de Roaldefco, sacri imperii vicarium a flumine Ollii usque Tridentum, itemque Paduæ vicarium adpellatum (g). Ipsum an.

no

(b) Vid. *Illustr. Leibnitz* Tom. I. script. Rer. Brunsv. p. 682.

(c) *Ricciard.* in S. Bonifacii vita p. 72.

(d) *Laurentio* in *Monacis* p. 86. conf. *Mussat.* de factis in *Marchia Tarvisina* p. 43.

(e) *Mussat.* in memor. temp. l. 4. p. 35. conf. tamen Dn. Struvium in *Sytagm. Jur. publ.* p. 285. qui hunc Theatinum vocat.

(f) *Mussat.* l. c. p. 49.

(g) *Id.* p. 55.

no 1249. insequatur, Guecilus de Prata, eodemque anno, Anfedilius de Widotis, filius sororis Ecelini, eidem fastigio admovebatur (h). Sub auspiciis ejusdem Friderici ao. 1236. Sigibertus de Mantua Vicentinis praefuit (i), quod ante ipsum praestitere Ecelini (k) atque Wilhelmus, civis Mantuanus (l). Ao. vero 1238. fuit Henricus de Ebulo de Apulia potestas, ut loqui moris erat, Vicentiae, pro Theobaldo Francigena vicario Imperatoris, apud Veronenses, Vicentinos, atque Paduanos (m), Anno sequenti Vicentini eodem mactatum honore colebant Rizzardum Thibaldinum; Fulginantibus vicarium a Friderico Augusto esse datum Thomasio de Aquino, *Petrus de Vincis* (n) fufe exponit. Haec fere sub Friderico II. fuere gesta. Mox aliam tempestate infecutura faciem Italiae res induisse videbantur, ubi capite fere orbata Germania summa miscebat imis, fasces imperii mox huic mox illi absque laeto rerum successu deferens. At legimus tamen (o) potestatis caractere fuisse insignitos apud Paduanos a. 1257. Johannem Padoarium de Venetiis, a. 1258. Mattheum de Corrigia & 1259. Guidonem de monte Fojano, aliosque, a Paduanis quidem electos, ab Imperatoribus vero plerumque confirmatos (p) sub Rudolpho Habsburgico, Adol-

C 3

co, Adol-

(h) Id. L. 6. p. 58. conf. etiam Mauritz. de diffid. Estens. cum Eccelino apud Dn. Leibnitz. T. II. Script. Brunſchvic. p. 26. seq.

(i) *Maurifus* in Hist. March. Tarvis. p. 27.

(k) l. c. p. 10. conf. Nicol. Smeregi Chron. p. 58.

(l) l. c. p. 27. & Nic. Smereg. Chron. p. 59.

(m) l. c. p. 47. (n) Epist. 21. p. 284. (o) In Mussat. l. c.

(p) Vid. Diploma quod Mussatus exhibet l. c. Lit. A.

co, Adolpho Nassovio, atque Alberto I. res imperii apud Italos agilentius videbantur. Hinc non est, quare multis ipsorum vicarios producamus in apricum, quam de singulis exempla prostant in historiae documentis. Equidem Rudolphus Habsburgicus Hohenneckium ad Italos milit, quibus titulo vicarii præesset, sed contranitenti Papæ obsecutus, ipsum revocavit, quod *Gerrardus de Roo* in Annalibus Austriacis, atque *Fugger* in speculo honoris Austriaci uberius tradunt. Illud tamen omnittendum non est, Rudolphum vice sua constituisse, Henricum Furstenbergii Comitem rectorem Romaniolæ & maritimæ (q).

§. III.

Quando vero procerum consensu Henricus VII. fata rerum dispensare humanarum cœperat, pristini juris solertissimus atque fortissimus stator, mirum non est, subinde in monumentis historiarum deprehendi vestigia, ubi imperii nomine vicarii in Italia vocabantur. Singulare hac de re apud *Muffatum* (r) Diploma extat, unde simul varia notatu digna, potissimum discrimen inter vicarium generalem & specialem, possis addiscere, Quare nos illud hisce adjunxisse neminem forte pigebit. Ita sese habet:

„Henricus VII. Dei gratia &c. &c. Universi sacri
„Romani Imperii fidelibus præsentem litteras inspectu-
„ris, gratiam suam. Tunc fidelium & devotorum im-
„perii multipliciter accenditur devotio, cum munifi-
cen-

(q) Exemplum Diplomatis extat apud *Lambecium* in Bibliotheca Vindobonensi Lib. 3, addit. 8.

(r) In *Histor. Henrici VII.* p. 15.

centiam regiam & in iusticia facilem senserit. Hinc
 est, quod sapientum virorum consiliis & communis
 Paduæ delectorum fidelium nostrorum tranquillitati
 favorabiliter prospicere cupientes, concedimus & de
 benignitate regia indulgemus eisdem, ut singulis sex
 mensibus quatuor probos viros idoneos nobis & im-
 perio fideles eligere valeant, & eorum electionem
 notitiæ nostræ suis patentibus litteris sigillatis inti-
 mare, si in partibus Lombardiæ, vel Tusciæ aut aliis
 intra montem Lombardiæ fuerimus constituti. Nos-
 que de prædictis quatuor unum quem volumus, da-
 bimus & præficiemus in Vicarium, & Rectorem di-
 ctæ civitatis Paduanæ duntaxat ad sex menses; no-
 strisque patentibus litteris Episcopo Paduano com-
 mittemus, vel alii personæ idoneæ Paduæ commo-
 ranti, qui ab eodem vicario sic auctoritate regia præ-
 fecto, sacramentum recipiat nostro nomine. Quod
 regimen prædictæ civitatis bene legaliter (s) & fide-
 liter ad honorem & utilitatem nostram & imperii ex-
 erceat. Si vero extra terminos Lombardiæ nos ex-
 istere contingeret, electio prædictorum quatuor
 Generali significetur nostro vicario Lombardiæ, qui
 unum ex eisdem præficiat in Vicarium civitatis Pa-
 duæ, modum & formam nostram per omne serva-
 turus Dat. in Castris ante Brixium 20. 1311.

Paduanis imperante Henrico VII. vicarium fuisse da-
 tum legimus Gerardum de Ynzola (r). Astantibus
 Nico-

(s) De hac voce conf. *Rolandinus Hist Ravennat. L. 7. c. 2.*

(r) Vid. *Muffatus in Codice Molinæo p. 148.*

Nicolaum de Bonfegnoribus (u) Vicentinis Janizerum de Pifis, Advigetherum de Castrobarcho atque Canem grandem della scala (w) Bripiensibus Albertum de Roylogone (x), Parmensibus nobilem quendam de Melaspinis (y), si *Muffato* fides habenda. Chronicon enim Parmense illum ignorat, loco ipsius commemorans Gibertum de Corrigia, cui adsentitur *Carrarius* (z). Et denique quod *Muffatus*, quem sæpius allegavimus, ait. (a) *Omnes fere Lombardia civitates, Cremona ab Alpibus hinc Veronam usque & Mutinam inclusive, Vicarios suscipere novis legum sanctionibus, ad Regis placitum vita necisque potestatem habituros.*

§. IV.

Ludovicum Bavarum, vices suas Parmæ ut obiret, jussisse, Marsilium, fratrem Rolandi de Rubeis, ex *Cortrusi* Patavini Historia Paduæ & Lombardiæ discimus; sub eodem id muneris gessisse apud Paduanos, Griffum de Villandros ex *Rolandino Grammatico* de Gestis marchiæ Tarvisinæ constat. Castrucio de Antellminellis ao. 1324. etiam concessit Vicariatum civitatis Pistorii, & totius comitatus & districtus ejusdem, ac in omnibus aliis terris sitis infra confinia supra dicta, & in diocesi Lucana, Pistoriensi & Lunensi (b). Sub hujus

(u) Id. in Hist. Henr. VII. l. 1. p. 5.

(w) Supplement. Chron. Nicolai Smeregi p. 66.

(x) *Muffat.* d. l. p. 7.

(y) Id. in Hist. Henrici VII. L. 2. p. 10.

(z) In *Histor. Parmens.* l. 2. conf. Laurentius Pignorius in *Hist. Mussat.* p. 14.

(a) d. l. p. 5. & *Chron. MCr.* quod excerptit Pignorius in *hist. Mussati.*

hujus quoque auspiciis Johannes Bohemiæ Rex, Parmensibus Rolandum Rubeum, Lucensibus Marsilium, Mutinensibus Manfredum de Piis, aliisque alios præfecit, quod quem modo laudavimus, Rolandinus Grammaticus docet. Carolus postquam diademate Germanorum cinctus esset, res equidem imperii dissipavisse traditur, Petrum tamen Baduarium constituit, qui auctoritate Cæsarea Paduensis præfret (c). In Diplomate Sigismundi, quod apud Guichenonium reperias (d), Brunonium de Scala videas vicarium Veronæ generalem fuisse vocatum. Sequiorum temporum injuria factum est, ut quando opes Germaniæ fere internecone deleterentur, vulneraque semel sopita, semper recrudescere intestinis turbis cogentur, vix ea quidem cura atque par erat, Italorum ratio haberetur. Neque tamen omnem plane imperatores nostri abjecerunt, sed subinde se jurium Germanorum vindices atque Statores commonstrarunt, id quod vel ea, quæ sequentur, comprobabunt, ubi de Mediolanensi, Mantuano, atque Sabandico vicariatu plura trademus.

§. V.

Quod itaque ad vicariatum Mediolanensem attinet, idoneo scriptorum testimonio confirmari potest, Henricum VII. urbi Mediolanensi vicarium præfecessisse

D

domi-

- (b) Vide quod extat Diploma apud *Freherum* T. I. Script. rer. Germ. app. p. 31. conf. *Illustr. Leibnitz. Cod. Jur. Gent. Diplom.* p. 128.
 (c) Vid. *Roland. Grammat.* l. c.
 (d) *Hist. de Savoye* T. 6. p. 276.

dominum de Bonsignonibus (e). Maphæus autem ipse atque imperii Vicarius Generalis Mediolani audit *Muffato* (f). At jam ante legimus, Adolpho scilicet Nassovio imperii habenas tenente Matthæum Mediolani vice comitem Cæsareum vicarium universæ Lombardiæ fuisse declaratum, cunctisque ejus terræ populis demandatum, ut ei ceu imperiali procuratori parent (g). Hoc postea munus Albertus (h), Henricus VI. atque adeo Carolus IV. (i) & Ferdinandus III. confirmarunt. Matthæo Galeatii filius, atque nepos Azo successere (k), Tandem Wenceslaus ex Nicario Ducem creavit ao. 1395. Johannem Galeatium (l), quod postmodum inter causas ipsius depositionis fuit commemoratum in tabulis exauktionis (m), forte operæ erit præmium, ob sequentia huc ipsa adponere verba: *Mutilasti imperium Mediolano & provincia Longobardia, que juris sacri romani imperii fuerant, redeuntibus inde*

(e) *Muffatus* c. l. l. i. p. 6.

(f) De Gestis post Henricum VII. p. 107.

(g) Vid. *Trifianus Calchus* hist. patr. lib. 18. ad ao. 1249. conf. Sigonius de Regn. Ital. l. 20. Idem Adolphus etiam Mutinensibus & Montisferatensibus Ducibus, id dignitatis imposuit, quam tamen, ut verum fatear, titulotenus potius quam re ipsa gessisse videntur.

(h) *Ludovicus Cavicellus* in Annal. Cremonens. ad a. 1302.

(i) Cuspinian. Histor. Caroli IV. p. 384.

(k) Vid. *Cortrusii Pasavini* Hist. Pad. & Lombard. p. 45.

(l) Vid. integrum Diploma, quod exhibet illustr. *Leibnitz* in Cod. Jur. Gent. Diplom. p. 256. conf. m. Schurtz-fleisch. Disp. III. de divis. imper. Carolini p. 91.

(m) Apud Goldastum Constitut. imperial. p. 378.

inde ad imperium amplissimis emolumentis, in qua ditione Mediolanensis veluti minister sacri imperii partibus fungebatur, eum tu accepta pecunia Mediolani Ducem & Comitem Papiensem creasti (n).

§. VI.

Nunc ut ad Mantuanum accedamus vicariatum, ordo postulat. Sed qui Mussarum sæpius a nobis in subsidium vocatum, Julianum Goselinum, Antonium Possévinum, Baptistam Sachum, hujusque commentatorem Lambecium, aliosque rerum Mantuanarum auctores perlegere velit, facile deprehendet, varios fuisse ad hoc ibi dignitatis culmen profectos. Mentio fit cujusdam Lupi Farinatae de Ubertis, Passarini aliorumque, quos, ut temporis habeamus rationem, de industria prætermittimus. Illud tamen in memoriam juvat revocasse, superiori seculo, quando Carolus III. Dux Mantuanus partibus Cæsaris & Hispanorum faveret, Ferdinandus III. titulum ipsi vicarii generalis concessisse, frustra ad tempus in contrarium nitente Sabauda. Ubi vero diem imperator obiisset supremum, ab Electoribus impetravit Sabaudus, ut vicariatu Mantuano sublato, ipsius jus vicariatus stabiliretur, quod in Leopoldi, Josephi atque Caroli capitulationibus fuit repetitum, atque jurejurando confirmatum (o). Quamquam nec illud omittendum, jus suum protestatione, quam vocant, sibi reservasse Mantuanum (p).

D 2

§. VI.

(n) Conf. Conring. de finibus imp. Rom. Germ. p. 334.

(o) Diar. Europ. T. 1. p. 710. conf. *illustr. Zeebii Europ. Heold.* T. 1. p. 532. & Capitulat. Caroli VI. c. XXVI.

(p) Vid. *Lundorp.* Tom. VIII. Act. publ. c. 245.

§. VII.

Tandem brevitatis studiosiores subicere libet quam paucissimis, originem vicariatus Sabaudici, reliqua capitibus sequentibus reservaturi. Certum est Fridericum II. in Thomassium de Sabaudia honores non solum generalis legati in partibus ipsis (q) contulisse, sed etiam officium, quod vocat præsidatus. Dignum est, ut integrum Diploma hic exhibeatur, quod reperitur apud *Gnicbenonium* (r), atque ita se habet: *Fridericus Dei gratia, Roman. Imperator, semper Augustus Hierusalem & Sicilia Rex*, Prælati Ecclesiarum, Marchionibus, Comitibus, Vavassoribus, nobilitatibus, Potestatibus, Consiliis, Communitatibus & universis, per Lombardiam a flumine Lambii superius constitutis, fidelibus suis, gratiam suam & bonam voluntatem. Ad extollenda justorum præconia, & reprimendas insolentias transgressorum, prospiciens e caelo justitia, erexit in populis regnantium solia, & diversorum principum potestates. Caruisset namque libenter humana conditio, jugo Domini, nec libertatem a se, quam ipsis natura contulerat, homines abdicassent, nisi quia impunita licentia scelerum, in evidentem perniciem humani generis redundabat, & sic ex necessitate quadam, oportuit naturam subesse justitiæ, & servire judicio libertatem: Sed, ne exquiri decuit extrinsecus aliam speciem creaturæ, cui se representata per hominem, celestis imago subiaceret, dum in redditione census Numismatis imperium

(q) Quidnam Fridericus II. per partes illas intellectum voluerit, non certo constat, nisi forsitan vetus aliquod Ruperti diploma, Lombardiam Amparten sepiuscule nominans, difficultatem tollere queat. (r) Hist. de Savoye L. 6. p. 92. & 93.

rium præ cæteris, figuræ fastigium præsignivit, sed
 homo prælatus est homini, ut gratiorem efficeret
 prælaturam. Attendentes igitur, quod ex imperia-
 lis officii nostri debito, quod ex cœlesti dispensatio-
 ne suscepimus, villicationis nostræ rationem, sumus
 in die districti iudicii reddituri, cum qualitate diver-
 forum negotiorum nostrorum, & imperio per non-
 nullas & diversas partes majestatis nostræ, præsen-
 tiam necessario requirente, in partibus, ipsi morari
 continuo præsentialiter nequeamus, ne majestatis
 nostræ præsidio & justitia careatis. Ecce, pro recu-
 peratione ac defensione nostrorum & imperii jurium
 & honorum, conservatione boni, & pacifici status
 nostri, & viva guerra nostris rebellibus inferenda,
 de fidelitate, industria & strenuitate *Thomasi de Sabau-*
dia Comitæ dilecti consanguinei, & fidelis nostri ab
 experto plenarie confidentes, ipsum nostrum & sacri
 imperii generalem legatum, in partibus ipsis duxi-
 mus statuendum, nec cum sola legati potestate volu-
 mus esse contentum, sed ei adjicimus officium præ-
 sidatus, concedentes ei merum & mixtum impe-
 rium & gladii potestatem, & ut in facinorosos anim-
 advertere valeat, pugnando commissam sibi provin-
 ciam, in eos specialiter, qui stratos & itinera publica,
 censu temerario violare præsumunt, criminales, civi-
 les & liberales audiat, & determinet quæstiones qua-
 rum cognitio, si nos præsentem essemus, ad no-
 strum iudicium pertineret, puniendos, inquirens,
 & puniens inquisitor, decreta ubique imponat, quæ
 in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, secundum
 justitiam interponi solent, & ut minoribus & majo-
 ribus,

„ribus, quibus universalia jura succurrunt, causa co-
 „gnita, restitutionis in integrum beneficium largiatur;
 „plenam sibi concedimus potestatem, ad audientiam
 „quoque ipsius appellationes deferri volumus, quas
 „a sententiis ordinariorum Judicum ac eorum omnium,
 „qui jurisdictionem, ab imperio nacti sunt, infra regio-
 „nem ipsam & ejus terminos contigerit interponi, nisi
 „forte vel causæ qualitas, vel numerus appellationum
 „hoc adimant appellanti, ut tamen a sententiis suis ad
 „audientiam nostram libere valeat provocari, hor-
 „tandi quoque judices & notarios, plenam civilem le-
 „gato conferimus potestatem, quo circa fidelitati ve-
 „stræ præcipiendo, mandamus, quatenus dictum Co-
 „mitem Legatum & Præsidentem nostrum & imperii, ut
 „diximus in regione præfata a nostra majestatem sta-
 „tutum, tanquam præsentiam nostræ speculum sinceræ
 „devotionis affectibus admittentes, eidem super omni-
 „bus & singulis, quæ ad commissum sibi legationis &
 „præsidentis officium, ut superius est expressum, per-
 „tinere noscuntur, tanquam majestatem nostræ per-
 „sonæ ad honorem & fidelitatem nostram intendere,
 „obedire & parere efficaciter debeatis, ut devotionem
 „nostram proinde, de bono iu melius dignis laudum
 „præconiis extollamus. Datum Beneventi anno Do-
 „minicæ incarnationis 1249. mense junii septimæ in-
 „dictionis.

Carolus autem IV. Amadæo Viridi Pragæ 1356. in-
 dict. IX. XII. Kl. Aug. privilegium concessit, ad cujus
 ductum omnes ArchiEpiscopi Abbates &c. &c. judices
 seculares tenebantur ad Sabaudum appellare. Ipsum
 quod

quod hic locum meretur Diploma *Guichenonius* (r) ita nobis exhibuit. Hinc est, quod de tuæ fidei & amoris constantia habentes fiduciam principalem, imperiali auctoritate decernimus, ut omnes appellationes, quæ & a quibuscunque ArchiEpiscopis Episcopis, Abbatibus, & Prælatibus & eorum loca tenentibus, iudicibus secularibus, infra terminos & limites atque pertinentias, Comitatus tui Sabaudiaë constitutis, ad audientiam & tribunal nostrum imperiale interponi hæcenus consueverunt, & de jure alias sive consuetudine interponi deberent; ad tuam audientiam deinceps interponant, seu debeant interponi: Dantes tibi plenam & liberam de certa scientia potestatem, uniuersas & singulas appellationum causas, quas a prædictis & eorum quolibet, sive ab Actoribus, sive Reis in quibuscunque causis singularibus criminalibus civilibus sive mixtis, ad te vice nostra sicut præmittitur, ita enim ad nos in futurum interponi contigerit; & si quæ in præterito interpositæ adhuc pendent, auctoritate nostri culminis audiendi & cognoscendi, terminandi, decidendi, sententias ferendi & executioni mandandi, aliaque omnia & singula faciendi, etiam si mandatum exigant speciale, & quæ in talibus appellationum causis ipse facere possumus, & possemus, si illas personaliter tractaremus. Ratum, habitum & gratum habentes, quicquid in his & aliis circa hæc dependentibus, emergentibus & connexis rite duxeris iudicandum, ratasque habituras sententias, quas iuste,

(r) Histoire de Savoye L. 6. p. 200.

„iuste tuleris & pœnas, quas contradictoribus duxeris infligendas, &c. &c.

Mox anno 1365. Jnd. III. VIII. Kal. Jul. novis immunitatibus idem Augustus Amadæum ornavit, quando ArchiEpiscopum Lugdunensem, episcopum Matisconensem, aliosque certiores facit, se illustrem Amadæum in Comitatu Sabaudia & in partibus circumvicinis suum & S. imperii generalem vicarium constituisse, eosque jubet, ut nomine ipsius Amadæo se homagii vinculo devinciant (s). Ipsum diploma ita sese habet;

„Carolus IV. &c. &c. Venerabilibus, ArchiEpiscopo Lugdunensi Episcopis Matisconensi & Gratianopolis Principibus, devotis nostris dilectis, gratiam suam & omne bonum; Quia nos deliberatione matura & ex nostra certa scientia Illustrem Amadæum Comitem Sabaudia & consanguineum nostrum, & imperii sacri Principem in comitatu Sabaudia, & in partibus circumvicinis, & notanter in dictis Dicecesibus & in territoriatibus ipsorum & earum singulis, quantum imperio & in terris & Baroniis dicti comitatus se extendunt, & consistunt, nostrum & S. imperii generalem vicarium constituerimus, & sibi concesserimus, quod Vos & vestri Successores juramentum fidelitatis, subjectionis & homagii, & alia, quæ & sicut nobis & imperio præstare tenemini, pro prædictis existentibus in imperio & Baroniis Comitatus ejusdem dicto nostro consanguineo & vicario præstare tenemini. Sicut hæc & alia in aliis nostris litteris desuper his

„tra-

(s) Vid. Guichenon c. l. 1. 6. p. 208.

„traditis plenius sunt expressa, devotioni vestrae man-
„damus seriose. &c. &c. Dat. in Berno a. 1365.

§. VIII.

Eodem sacri imperii generalis vicarii nomine
ao. 1388. Amadæum VII. fuisse condecoratum alibi no-
vimus (t). Postea Sigismundus Ludovicum Sabau-
dum a. 1412. ipsis Kal. Julii vices suas obire jussit, in
omnibus & singulis civitatibus, castris, castellis oppi-
dis dominiis atque terris in partibus Pedemontium.
Diploma quod fidem his, quæ diximus, facit, similiter
reperias apud *Guichenonium* (u) & potissimum apud il-
lustr. *Leibnitium* (x) hujus sententiæ:

*Sigismundus Dei Gr. Rom. Rex, Illustr. Ludovico de Sa-
baudia, Principi Achaja, gratiam regiam &c. Pensatis internis
mentis nostræ consideratione, super excellentis fame tua
præconio circumspectionis industria, habendog. respectum
ad multa probitatis & præclare devotionis merita, quibus
illustis Domus tuæ, recolende memorie, progenitores, ip-
sum imperium dignis quidem honoribus venerari studuerunt,
& quod Tu ad nostros & imperii procurandos honores, tam
singulari tamque puro inclinavis ardore. Te animo delibera-
to, sanoque Principum, Comitum, Procerum & Nobilium
accedente consilio ex certa nostra scientia & plenitudine
Romane regie potestatis, nostrum & imperii sacri vicarium
in omnibus & singulis civitatibus, castris, castellis, dominiis
atq. terris, quæ & quas possides & tenes, in partibus Pede-
montium ordinavimus, fecimus, constituimus & creamus,
dantes ex nunc & concedentes tibi plenam, liberam &*
E *omni-*

(t) Vid. T. I. Traites de paix & d'Alliance p. 350.

(u) L. 6. p. 129.

(x) In Cod. Jur. Gent. Diplomat. P. I. p. 305.

omnimodam auctoritatem & jurisdictionem generalem & specialem, ac gladii potestatem, merum & mixtum imperium, vice & auctoritate atque nomine nostro, in praefatis civitatibus castris extendi, animadvertendi in facinorosos & reos coercionem quamlibet, ratione praecisa & mediante justitia exequendi. Et ut etiam apud te merum & mixtum imperium, jurisdictio, sive contentiosa, sive voluntaria in eisdem civitatibus, castris, castellis, oppidis, villis, dominiis atque terris, ac subditis, incolis & hominibus ibidem secularibus duntaxat, cujuscunque status, praeminentie vel conditionis existant, de rebus, contractibus vel quasi contractibus, ultimis voluntatibus, maleficiis, criminibus & delictis, vel quasi commissis & perpetratis in subditos, incolas & homines praefatos, & per eos, seu etiam per alios in dictis civitatibus, castris, castellis, oppidis, villis, dominiis atque terris perpetratis, seu etiam perpetrandis, exerceatur libere, secundum quod jus & ratio persuadent. Concedentes tibi nihilominus auctoritatem plenam, paenam & multas ratione praevia imponendi, levandi, & ex causis rationabilibus augmentandi, minuendi, remittendi in judicio & extra, Judaeos Camera nostra servos acceptandi, defendendi, & tuendi jura Casarea; collectas, subventiones ab ipsis prout hoc honor Imperii & necessitas postulaverint, exigendi, in judicio & extra, in causis, questionibus, arbitriis, arbitramentis & litibus quibuscunque, eam causarum cognitione quam sine, Deum praeculis habendo, ac de placo & summarie sine strepitu & figura
judicis

judicii sola veritate inspecta procedendi, determinandi, sententias exequendi, fugitivos inquirendi, & puniendi maleficos, assassinos & robatores stratarum, laqueandi, judicandi, ac piratas maris submergendi, juxta sacrorum legum Canonum & jurium communium sacratissimas sanctiones, & prout secundum ritum & terra consuetudinem municipalia jura & statuta persuaserint; ac proditores decapitandi, suspendendi, & eos ac eorum quemlibet, dum & quotiens se casus obtulerit, condemnandi, puniendi, membra truncandi, fustibus cadendi, de patria ad tempus vel perpetuo relegandi, carcerandi, & igne cremandi, mutilandi, debilitandi, bona talium publicandi & confiscandi; officiales instituendi, & de omnibus criminibus ordinariis & extraordinariis, enormibus, levibus, publicis & privatis cognoscendi, puniendi & executiones faciendi, ac tam secundum jura communia quam municipalia decidendi, cognitionem & decisionem hujusmodi committendi, in integrum restituendi, absolutionem quamlibet in judicio vel extra exercendi, infamiam tam juris quam facti irrogandi, absolvendi & disponendi de causis principalibus, & appellationibus quibuslibet, tanquam judex a nobis delegatus, cognoscendi, examinandi, decreta primum, secundum, & cum juris solemnitate tertium interponendi, jura declarandi, & omnia qua causarum merita requirunt, exercendi & exequendi, ita tamen, quod a tua sententia, vel sententia ad audientiam nostri culminis, possint libere, quotiens opportunum fuerit, procurare, monetas sub vero pondere, aureas & argenteas instituendi, ferias imponendi & tollendi, rebelles sacri imperii persequendi, & puniendi, nec non omnibus & singulis te, atque tuos, ac terras, & dominatus injuste opprimentes, seu invadentes, ac

opprimere seu invadere molientes, in quantum justa re-
 sistentia, vel defensio exigunt vim vi repellendo resistendi,
 ac judicandi decreta, statuta & provisiones in predictis
 omnibus & quolibet predictorum faciendi, de novo corri-
 gendi, tollendi jam facta semel & pluries aut rotiens,
 quotiens oportunum fuerit, & ordo dictaverit rationis,
 dotes & dotalitia, donationes propter nuptias admitten-
 di, approbandi, & confirmandi, mente captis curatores,
 & orphanis, pupillis & viduis tutores praesciendi, devo-
 lutiones fiscales quarumcunque hereditatum seu etiam re-
 rum mobilium & immobilium, dum ratio & jus illud exi-
 gerint, nostro Regio nomine exigendi tenutam (z) & pos-
 sessionem talium pro nobis & Imperio capiendi, & generali-
 ter omnia & singula, quae ad verum & legitimum sacri
 Romani Imperii in supra dictis civitatibus, castris, castel-
 lis, oppidis, villis, dominiis atque terris, vicarium perti-
 nent, ut praemittitur, libere & absque impedimento quod-
 libet faciendis etiam si qua ex eis jure vel consuetudine
 exigent mandatum magis speciale, sacrosancta Ecclesiasti-
 ca libertate, ac nostris & imperii sacri juribus, nec non
 regalibus & feudis quorumlibet Episcoporum, Praetorum,
 ac ceterarum Ecclesiasticarum & secularium personarum,
 in praefatis dominiis consentientium, quae a nobis & imperio
 sacro immediate dependent, in praemissis omnibus & singu-
 lis semper salvis. Quapropter fidelitati tuae firmiter &
 distincte praecipiendo mandamus, quatenus ad statum pa-
 sificum civitatum castrorum, castellorum, oppidorum,
 villarum, dominiorum, atque terrarum predictarum, ac
 recuperatione nostrorum & Imperii sacri jurium in praemis-
 sis

(z) Idem est, quod Gallis dicitur Tenuë, vid. Petrum de
 Vineis Lib. 5. Ep. 92. & Gesta Innocentii III. p. 148.

sis omnibus & singulis fidem & sollicitudinem tuam, sicut de te confidimus, sic efficaciter & diligenter impendas, ut ipsis diligentie tuae testimonio, electionis nostrae iudicium commendetur, dum talem & tanto negotio duximus proponendum, ex cuius fidelitate, fide & iustitia Serenitatis nostrae salutare propositum, de observatione iurum imperii singulis exprimitur. Presentium sub nostrae Romanae Regiae Majestatis sigillo testimonio literarum. Datum Buda, anno Domini M CCCC XII. prima die Julii.

Maximilianus I. a. 1503. pristina Sabaudi jura non confirmavit solum, sed eorum limites etiam ultra protulit, quod nos docet monumentum Guichenonii, historiae insertum (a). Non forte ægre tulerit rector, si & illud hic subijciamus:

Maximilianus I. Dei Gr. &c. Privilegium sive litteras Sereniss. Dn. Caroli Roman. Imperator. IV. in iis, ut praemittitur insertum per a nobis commissos solerter visitatum eidem Philiberto Sabaudia Duci & suis impofterum successoribus tanquam dicti Imperii sacri vicario perpetuo in ea parte, ut praemittitur deputato confirmamus, ratificamus & approbamus, ac roboris firmitatem perpetuo obtinere volumus, illudque seu litteras ipsas de novo pro nobis & nostris predictis, eidem Duci Sabaudia & suis predictis concedimus & elargimur, prout superius est insertum, Episcop. Vercell. & Montis Regalis numero Episcop. indicto praefecto, privilegio Dn. Caroli IV. nominatorum & specificatorum aggregantes, & praestationi fidelitatis & obedientiae, de quibus in eodem instar eorundem Episcoporum subijci volentes, declarantes & gratiose concedentes in

(a) L. 6. p. 486.

vim prænarrati privilegii per nos confirmati, & de novo concessi. Quod universi & singuli Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Religiosi, Pralati & alii homines & persona nobiles & ignobiles civitatum & Diocesium Sedunen, Lausanen, Gebenen, Augusten, Yporregien & Taurinen Maurianen, Vercellen & Montis-Regalis Ducatus Sabaudia & ultra montes & terrarum eidem adjacentium, nec non Diocesium Lugdun. Martisconens. Gratianopolitan. in quantum in imperio & districtu in terris ipsius Ducatus Sabaudia eadem Dioceses Lugdunens. Matiscon. Gratianop. existunt. Qui nunc sunt, & pro tempore fuerint, omnia homagia, fidelitates, subjectiones & obedientias ad qua & sacro imperio tententur, & sunt adstricti pro feudis temporibus qua ab ipso sacro obtinuerunt imperio, prefato Duci Sabaudia & suis perpetuo successoribus tanquam dicti imperii sacri vicario & vice nostra ac Romanorum imperatorum & Regum successorum nostrorum facere, prestare & recognoscere teneantur infra terminum per prefatum Dn. imperatorem suis in litteris præsertis stabilitum. &c.

§. IX.

Carolus denique V. a. 1531. Beatrici Ducissæ Sabaudia, ipsiusque successoribus vicariatum comitatus Astensis & marchionatus Cevæ concessit, in cujus fidem Guichenonius (b) insigne producit documentum, ex quo illud mutuo sumtum hic legas :

Carolus V. Ad perpetuam rei memoriam &c. Recognoscimus & notum facimus presentium universis. Quum nuper illustrissima Beatrici Infanti Portugallia, Ducissæ Sabaudia Principi & Sororia nostra carissima, Comitatum Astensem, pleno jure ad nos spectantem & per-

(b) L. 6. p. 595.

Et pertinentem pro se suisque heredibus & successoribus in feudum concesserimus, cupiamusque eandem illustriss. Beatricem cum ob regalis sanguinis eminentiam tum ob artissimam, qua nobis cum eadem intercedit affinitatem, & singularem affectum, quo nos resque nostras prosequitur, amplioribus donis & prerogativis ornare, motu proprio, ex certa nostra scientia non per errorem aut improvidentiam, sed animo deliberato ac sano Principum, Comitum, Procerum & aliorum nostrorum & imperii sacri fidelium dilectorum accedente consilio & de nostre Cesarea potestatis plenitudine, eidem illustr. Beatrici, suisque in dicto comitatu Astensi heredibus & successoribus, vicariatum ipsius comitatus Astensis, necnon marchionatus Ceva cum omnibus eorum pertinentiis, juxta formam & sub pactis & conditionibus in investitura eidem illustr. Beatrici concessa, iisque semper salvis concedimus, ipsamque Beatricem atque ejus heredes & successores nostros & sacri Romani imperii vicarios, in his omnibus constituimus, & praeficimus generales, concedentes eidem plenam nem & omnimodam temporalem & gladii potestatem ac jurisdictionem. Nec non merum, absolutum & mixtum imperium &c. &c.

Cum etiam a. 1547. Joannes Andreas Comes Crescentinus, post litem inter se & procuratorem fisci Sabaudiae generalem motam, a sententia delegatorum Ducis Sabaudiae temere ad Imperatorem appellasset, appellationem Carolus V. sequentem in modum rejecisse, historiae monumenta tradunt (c).

Carolus V. Dei gratia &c. &c. Mandantes propterea omnibus & singulis Archi Episcopis, Episcopis, Principibus, Comitibus fidelibus dilectis, cujuscunque status & conditionis existant. Quatenus super praemissis, quoties opus extiterit, ad illustrem Ducem Sabaudiae vice nostra recurrant, & recurri faciant, eam illi in his, quam nobis deberent obedientiam & reverentiam exhibendo, & ejus mandatis atque

senten-

(c) Ipsum hoc mandatum invenias quoque apud Guichenon. L. 6. p. 500.

sententiis, absque contradictione parendi & contrarium non faciant, neque facere sive attentare, aut contra firmam privilegiorum a prædictis Divis prædecessoribus nostris romanorum imperatorum & regibus, ac nobis ipsi illustri Affini & consanguineo nostro, ejusque progenitoribus Sabaudia Ducibus concessorum & confirmatorum formam & tenorem appellare seu provocare, sive quicquam aliud innovare, aut quomodolibet recurrere audeant, sive presument.

Frater Caroli Ferdinandus, a. 1562. Emanueli Philiberto Sabaudia Duci, perpetuum imperii vicariatuum confirmavit, quod discimus ex ipsius literis apud Guichenonium (d). Reliqui etiam plerumque Imperatores antecessorum placitis, sua adprobatione, novum robur addidere; Hæcque ad natales vicariatus Italici adnorasse sufficiunt.

(d) L. 6. p. 522.

CAP. III.

De,

Potestate Vicariatus Italici.

CONSPECTUS CAPIT. III.

- §. I. *Quid per vicariatuum etymologicè spectatum, cum in genere, tum in specie, intellectum velimus.*
- §. II. *Vicarii Italia, quam vario fuerint insigniti nomine, & quam varie divisi; explicata simul vicarii generalis potestate.*
- §. III. & IV. *Eminentiora dignitatis Sabaudi jura ac privilegia; quorum beneficio prima illi partes antea omnes Italia Principes adsignantur.*
- §. V. *Potestatem vicariorum esse quidem insignem, non vero ultra*

ultra commissas iis ab Imperatore provincias extendendam. Error proinde eorum, qui generalem cuncta Italia administrationem illis perperam tribuunt, refellitur.

§. VI. *Eadem evincitur, Ducis Mantuani, Imperatoris Leopoldi & recentissime Ducis de Uzeda exemplis.*

§. VII. *Eadem porro probatur, cum nuperrimo juris exercitio, quo Vicarii German. litium, Mutinensem inter ac Parmensem, Duces ortarum compositionem demandarunt, tum ex analogia subjectionis a Vicariis, Ital. imperio ejusque capiti superstiti, non minus debita, quam qui hujus supremas vices gerunt, German. provisoriis.*

§. I.

Vicarium esse, qui alterius gerit vices, ipsa nominis significatio, ususque rerum plane confirmant. Quemadmodum vero admodum sunt inter se remoti, quorum nomine res suscipiuntur, ita facile pater, tanto quemque Vicarium honoris fastigio transcendere alium, quanto dignationis gradu, illi inter se sunt distincti, quorum auspiciis suas confirmant actiones. Nos ne extra oleas vagemur, de Vicariis Augusti dicturi, & quidem in Italia, reliquos omnes studio mittimus, unius Sabaudi jura adnotasse contenti.

§. II.

Neminem autem credimus, tam historiae Romanae esse expertem, qui non ex *Henrico Pignorio* (a)

F

noye-

(a) Ad Mussati Histor. Henrici VII, p. 42.

noverit, varia olim fuisse iis nomina imposita, qui mandato Cæsaris ipsius personam apud Italos suscipiebant. Mox enim audias, ipsos fuisse adpellatos *Comites*, mox *Vice Comites*, *Legatos*, *imaginarios persone regie* (b) *Vicarios Regis*, *imperii*, *vicariosque generales*. Postremum genus alios plerumque vel regionis cui præerat amplitudine, vel alia ratione eminebat, ita quidem, ut reliqui plerumque ab horum nutu pendere cogentur. Hæc ut nemini forent obscura, diploma supra adlegatum Henrici VII. facit (c), in quo legas, vicarium Paduanum fuisse urbi præfectum, ab Imperatoris vicario Lombardiæ generali. Varios autem vicarios generales deprehendet, cui res in Italia gestas evolvere erit volupe. Hunc enim latere neutiquam potest, Fridericum II. Italiæ filium Henricum veluti generalem vicarium præposuisse (d), & sub ætatem Henrici VII. Bertholdum Comitem de Marsteden fuisse adpellitatum vicarium, in partibus Italiæ, generalem. Eodem nomine insignitum sub hæc tempora invenimus, in civitate & districtu, quem vocant Mediolanensi, Mattheum ViceComitem. Carolo IV. habenas imperii tenente, apud Baduanos Franciscum de Carraria, & sub Ruperto Palatino Brunonium de la Scala, ipsiusque filios masculos legitimos, idoneis quod supra (e) testimoniis confirmabamus. Inprimis Thomafium

(b) Ita Thomafium de Aquino suum vicarium adpellat, Fridericus II. apud Petrum de Vineis Ep. 21.

(c) Cap. II. Diss. nostræ.

(d) Petr. de Vineis L. 2. p. 263. & p. 314.

(e) Cap. 2. Dissert.

masium Sabaudum jamjam ab Imperatore Friderico II. fuisse nominatum suum atque sacri imperii generalem legatum, luculento alibi adserui monumento (f). Quo elogio serenissimam Domum sæpius esse ornatam, ex iis, quæ supra diximus, satis abundeque patebit. Quemadmodum vero speciales illi vicarii non ex arbitrio res gerebant, sed ad nutum jussaque Cæsaris (g): ita etiam vicariorum generalium potestas certis erat comprehensa limitibus, ultra quos illam proferre foret piaculo. Ipsa diplomata inspicienti manifesta erit dictorum veritas, quod postea magis patebit. Nunc ipsa jura ex hisce proferre monumentis licebit.

§. III.

Contineamur itaque primo Friderici II. privilegium, Thomasio de Sabaudia concessum; Observabimus *Prelatis Ecclesiarum, marchionibus, comitibus, Vavassoribus, Nobilitatibus, Potestatibus, consiliis communitatibus, & universis per Lombardiam a flumine Lambii superius constitutis*, præcipi, ut Thomasio de Sabaudia quatenus ipsi curæ cordique sit recuperatio ac defensio Imperatoris, & imperii jurium & honorum, conservatio boni & pacifici Status & viva guerra rebellibus Augusti inferenda, omni qua par est animi devotione obsequium suum probent. Dein concedit Imperator Sabaudo præter vicarii generalis munus, insuper *Officium præ-*

F 2

fidatus

(f) Supra I. c.

(g) Vid. Diploma Henrici VII. quod sæpius in subsidium vocavimus supra Cap. II.

fidatus (h), *merum & mixtum imperium & gladii potestatem*, & ut in facinorosos animadvertere valeat, pugnando commissam sibi provinciam in eos specialiter, qui stratos & itinera publica censu temerario violare presumunt, criminales civiles & liberales audiat, & determinet quaestiones, quarum cognitio ad praesentis Augusti iudicium pertineret, puniendos inquirens, & puniens inquisitor decreta ubique imponat, quae in alienationibus, rerum ecclesiasticarum secundum iustitiam interponi solent, & ut minoribus & majoribus, quibus universalia iura succurrunt, causa cognita, restitutionis in integrum beneficium largiatur, plenam Sabaudum traditur potestatem, vultque Imperator, ut ad audientiarum ipsius appellationes deferantur, quos a sententiis ordinariorum iudicum ac eorum omnium, qui jurisdictionem ab imperio nacti sunt, infra regionem ipsam, & ejus terminos contigerit interponi, nisi forte vel causa qualitas, vel numerus adpellationum hoc adimant adpellanti, ut titumen a sententiis suis ad audientiam Caesaris libere valeat provocari. Quandoquidem vero haec iura sub morem Thomasi iterum expirarunt, hinc in Caroli IV. privilegio omnibus, five rerum sacrarum, five politicarum antistites, in Sabaudiae comitatu iungitur, ut impofterum ad Sabaudum provocent, five actores sint, five rei, in quibuscunque causis singularibus, criminalibus, five mixtis, ita quidem, ut imperator, quas ille iuste tulerit sententias, habere ratas velit. Idem Carolus ArchiEpiscopo Lugdunensi, Episcopis Matisconenfi

(h) Per officium *praesidatus* insignem hic jurisdictionem intelligi, non est dubitandum, conf. Chronic. Laurishament. p. 70. ubi similem locutionem deprehendes.

nenſi & Gratianopoli præcepit, ut Sabaudio non ipſi ſolum, ſed & ipſorum ſucceſſores *juramentum fidelitatis, ſubjectionis, homagii, & alia præſtarent.*

§. IV.

Similiter etiam Sigismundus, Ludovicum Sabaudum, ſuum & imperii ſacri vicarium, in omnibus & ſingulis civitatibus, caſtris, caſtellis, oppidis, dominiis, atque terris, quæ & quas poſſidet ac tenet in partibus Pedemontium, cum omnimoda poteſtate ordinavit; quemadmodum ipſum Diploma ſupra (i) exhibuimus. Singula Philiberto Sabaudicæ Duci, veluti ſacri imperii vicario perpetuo, hujusque ſucceſſoribus, confirmavit Maximil. I; Carolus V. autem Sabaudos pronuntiavit, cum auctoritate ſacri rom. imperii vicarios generales, *in comitatu Aſtenſi, nec non Marchionatu Cedeſ,* ita quidem, ut ipſis concederet, *plenam meram & omnimodam temporalem & gladii poteſtatem ac jurisdictionem, nec non merum abſolutum ac mixtum imperium.* Has vero immunitates Domui Sabaudicæ poſtmodum Ferdinandus I. ſartas eſſe atque rectas juſſit. Neque abs re erit, illud hic adjeſſiſſe, quod flagitante principum Electorum conſeſſu, Auguſtus contra magnum Ducem Florentiæ Sabaudo permiferit, tanquam ſacri imperii Principi & vicario per Italiam, ut in ſua aula atque capella quam vocant, præiret, ipſa verba Guichenon ita exhibet (h): *Quapropter ipſi præſentes principes Electores & aliorum conſiliarii Caſaream majeſtatem humillime rogant, ut dicto Duci Sabaudia (Carolo Emanueli) tanquam*

F 3

quam

(i) Cap. II. §. 8. p.

(k) L. 6. p. 537.

quam S. imperii Principi Principi precedentiam vigore præ-
 sata reservationis ante magnum Ducem Florentia, in sua ca-
 sareæ capella clementissime permittat, sicuti quoque ille,
 tam a Germano Principum sanguine natus Princeps, quam
 vicarius sacri imperii per Italiam, precedentiam ante
 omnes Italia Principes in Casaræ majestatis aula &
 capella, perinde in Italia atque Germania semper habuit,
 & adhuc vigore dictæ reservationis habere, retinere de-
 bet. Concluf. in Senatu Electorum XXIII. Aug. 40. 82.

§. V.

Hæc qui secum rite animo reputaverit, ægre
 nequitiam ferre potest, ubi cum *Furstenorio* (1) calcu-
 lum tandem subducamus insignem esse vicariatus Sa-
 baudici potestatem. Neque tamen ideo in illorum si-
 mul transimus castra, qui, dum vicariatus Italico ni-
 mium propriis ausibus tribuunt, a vero recti tramite
 quam longissime discedunt. Valeant itaque, qui
 Sabaudici vicariatus potestatem, nullis nisi totius Ita-
 liæ limitibus posse includi, sibi persuadent, sæpe etiam
 pertinaciter defendunt. Quod si præsidium in eo qua-
 rant, quando Sabaudia in Diplomatis supra adductis
 illi decipiuntur misere. Sub initium enim hujus capi-
 tis commonstravimus, plures etiam olim apud Italos
 fuisse, qui hoc nomine ab Augustis Germanorum fir-
 erint condecorati, quis autem dixerit unquam vel ce-
 cutiens, hos universali quadam per omnem Italiam
 potestate fuisse gavisos: C. rte Sigismundus dominos
 de Scala

(1) De Jure suprematus c. 25. p. 248.

de Scala non solum constituit Veronensium & Vincen-
tinorum vicarios generales, sed insigni præterea au-
thoritate communivit, cujus rei fidem facit peculiare
diploma, quod in Actis atque Tabulario vicariatus
Saxonici adservatur. Neque tamen ipse Sabaudus
plura dominis de Scala concessit, quam quæ signate
ibi leguntur. Et qui ea perlegerit curate, quæ in
capite primo atque secundo hujus dissertationis fide
annalium tradidimus, facile addiscet, talium vicariorum
potestatem non ulterius extendi posse, quam provin-
ciæ, quibus jussu imperatoris præficiabantur, per-
mittunt. Hæc enim ratio atque forma administratæ
apud Italos Reipublicæ erat, ut quævis ferme civitas
suum haberet vicarium, quædam etiam plures nomi-
ne imperatoris ipsi jusdicentes. Ne vero hi impune
justitiam possent temerare, sed accuratam potius quam
redderent rationem formidare opus haberent, Augu-
sti alio fere modo Italiam consulere non poterant, quam
tit generales in singulis provinciis constituerent vica-
rios, qui velut e speculo observarent, quidnam par-
ticulares agerent, & si jura contra fidem datam vio-
larent, oppressis auxilia prompta suppeditarent.

§. VI.

Hæc etiam si luce meridiana sint clariora, face-
re tamen non possum, quin ut rem magis cœcutien-
tibus in apuricum producam, Mantuani exemplum
in subsidium adferam. Sub finem jam capituli II. le-
ctori in memoriam revocavimus, Mantuæ Ducem,
indulgentia Ferdinandi III. titulum vicarii generalis
impetrasse. Ibidem simul observatum est, Sabaudum
omnem:

omnem contra lapidem movisse, ne novum honoris, qui in Mantuanum conferebatur, incrementum ipsi obesset. At scimus, quam sæpius vocavimus Mantuæ Ducem, non alibi quam in suis ditionibus usum hujus tituli adhibere voluisse, quanquam generalis per universam Italiam vicarius adpellaretur, investitura etiam hujus characteris a Cæsare impetrata (m). Novimus etiam Leopoldum instaurata per Italiam auctoritate jure suo regio, quod in Italia obtinebat, usum fuisse; Lites siquidem Principum Italiæ diremit, deque omnibus ad regalia pertinentibus more majorum cognovit, & judicavit, constituto per Italiam fisci imperialis advocato & demandatis comiti Mediobarbo partibus, quas pro fide sua sustineret, & summo Italiæ judici denunciaret (n). Nec facile quenkam fugere potest, quod publica scripta indicant, a Carolo VI. Augusto partes vicarii generalis Duci de Vzeda fuisse demandatas, Sabaudo ad hæc omnia tacente,

§. VII.

Ne vero sibi quis temere persuadeat, aliam esse Italiæ rationem sub vicariis imperii generalibus, Palatino atque Saxone, ad annum solummodo superiorem, ut cætera taceam, poterit retrogredi, ubi Comes Daunius, nomine horum Serenissimorum Interregum, ortas inter Duces Mutinensem atque Parmensem lites, componere aggressus est. Et ut juribus suis eo rectius pro-

(m) Vid. Litteras ipsius principibus electoribus exhibitas ao. 1658. in Theatro Europæo.

(n) Schurtzschleich Diss. 2. p. 28. de Jure August. in Ital.

prospicerent, Serenissimi jamjam dicti vicarii Comiti de Capelbarco has vices demandarunt, ut in Italia provinciis, fide & sacramenti religione imperio devinctis, jura imperii facta atque tecta servaret. Videant nunc Limnaeus, Strauchius, Beckerus, Hennigius, Rhetius, Iterus, Schwederus, Vitriarius, Coccejus, Lynckerus, Titius aliique, quo jure vicariis Germaniæ omnes Italiæ provincias detrahant. Equidem novimus, eo quosdam prolabi, ut Sabaudis independentiam plane tribuant, sed rationes, quibus innuntur, satis validæ non videntur, imo non paucæ ficulneæ adparent. Verum enim vero, quemadmodum jus vicariatus perpetui, quod Sabaudus aliique obtinuerunt, non impedit, quo minus imperatori & imperio subsint, ita nec eosdem universalium Germaniæ provisorum obsequio subtrahere recte licebit. Frustra excipiunt aliqui, quod Saxonico Itali jure atque Svevico non utantur; Exiis enim quæ infra dicemus, nemini obscurum amplius esse poterit, ubi neutrum jus viget, potestatem utrique esse communem. Sane cum origines utriusque apud Germanos vicariatus primario frustra repetas a duplici jure, Svevico nimirum, atque Saxonico, Saxonis potestate se quandoque in Francos atque Svevos extendente, uti supra observavimus; ita Carolus IV. ratione horum jurium limites vicariatus Germanici circumscribere voluit, ut certioris in patria ordinis esset ratio, nec dubia finium amplitudo turbis inter utrumque Proregem daret occasionem. Quod vero ad Italos spectat, hæc non erant metuenda facile, cum lites ibi exorta, communi

judicio, absque æmula partium divisione, possint componi. Neque vero etiam illud plane omittendum, quod in A. B. totius imperii dicantur provifores, neque adeo, si rigorem vocis sequamur, quæpiam illius pars temere possit excipi. Addendum etiam, quod hoc modo Principes Electores, quorum numerum ipsi hodie Reges ornant, longe deterioris forent conditionis, quam Sabaudus, extra controversiam illis neque amplitudine regionum, neque dignitate comparandus. Ille enim hoc modo immunis foret a jurisdictione vicariorum, quos tamen ipsi ea qua par est veneratione excipiunt. Quis autem vel per somnium possit adsequi, Sigismundum, ad cujus Diploma ipse Sabaudus potissimum provocat, talia huic concessisse, quæ ordini Principum Electorum, cujus ipse membrum erat, vergerent in tam insigne præjudicium? Adfunt præterea testimonia, unde conspicitur, Carolum Emanuelem Sabaudia Ducem an. 1612. literas ad Johannem Bipontinum Electoratus Palatini administratorem & vicarium scripsisse, quibus se expectare profiteretur, quid circa vicariatum Italiae perpetuum observare debeat (o).

o) Conf. omnino illustris Autor Feialis Europæi P. 1. pag. 532.

CAP. IV.

De

Discrimine quod inter vicariatum
Germaniæ Pro-Regum atque Sabaudi
intercedit,

CON

CONSPECTUS CAP. IV.

- §. I. Pandit transitum ad seqq. paragraphos.
- §. II. Amplitudines pariter ac limites jurium, quae Inter-regibus German. competunt, explicat.
- §. III. Saxonem potestate Palatino omnino exaequat, professsa diffensione a Dn. Lynckero, aliisque, juribus Inter-Regum justo angustiores ponentibus limites.
- §. IV. Reservata Imperat. imprimis potestat. exercendi judicia, Vicariis competere indubiis argumentis probatur.
- §. V. Iisdem jura circa beneficia ecclesiastica, in specie primariarum precum, obnitentibus licet multis Viris doctis vindicantur. it.
- §. VI. Jus circa redditus imperii colligendos; quos mediocres quidem non tamen omnino spernendos esse, ex nuperrimo hujus juris exercitio declaratur. Jura itidem circa investituram feudorum, juramenta fidelitatis recipienda, quatenus Pro-Regibus competant, disquiritur.
- §. VII. Refutantur Juris publici DD. hosque inter cumprimis Limneus, Lynckerus aliique, potestatem Pro-Regum aequo arctioribus limitibus circumscribentes.
- §. VIII. Tandem inferitur, Pro-Regis eandem ac ipsius Regis esse potestatem, nisi quatenus vel lege vel pacto restricta fuerit.
- §. IX. X. XI. & XII. Terra Saxoni Pro-Regi subjacentes commonstrantur, & recensentur.
- §. XIII. Concluditur, vicarios Imperatores Sabauda culmine dignitatis ac potestatis longissime antestare, quippe qui ipsa majestate re quidem vera polleant, licet a nomine abstineant.
- §. XIV. Finis toti dissertationi imponitur.

§. I.

EUm qui perlustrare discrimen velit, quod inter vicariatum Germaniæ Pro-Regum atque Sabaudi intercedit, ad metam sibi propositam feliciter non posse pertingere, quam ubi de jure utriusque vicariatus certior sit factus, omnes forsitan largientur. Animus igitur est, quando præcedenti capite, Sabaudi potestatem percensebamus, jura nunc etiam Germaniæ Pro-Regum, Saxonis imprimis, quam paucisfimis adumbrare; ita tamen, ut brevitate devotissimo mentis nostræ cultu rependamus, lectori cetera relinquentes integrum, ut ipse tandem, ubi posteriora dissertationis nostræ capita conferre inter se velit, dijudicare possit, quantum æra distent lupinis.

§. II.

Equidem si ea solummodo persequi jura velimus, quæ a vellicationibus quorundam fortunæ Saxonicæ æmulorum, forent immunia, nulla, certe patre, lectoris possemus oculis exponere; Verum enim vero, tanta nos contentione veritatis patrocinio litabimus, quanta ipsi adlaborare videntur, ut quam proximè nisi ab obrectationibus saltim ab erroribus absint. Varia autem, quod vetus Germanorum poetæ habet, sunt jura eorum, ad quos

more suo semper viduata recurrit,

Orba suo quoties vacat, incluta principe sedes.

In genere itaque monendum est, tantam esse nostrorum interregum potestatem, quantam ipsius Imperatoris, utpote in cujus ipsi vices veluti vicarii succedunt. Quodsi vero illam quandoque, præsertim in nostra

nostra patria, restrictam conspiciamus, id non tam ex natura interregni, quam indole Reipublicæ erit repetendum. Quod uti ratio ipsa confirmat, ita etiam juris civilis interpretes adstruunt, quos ut in subsidium nunc vocemus, opus non est, otia nobis faciente doctissimo Dn. Gribnero (a). Parum itaque aut ut rectius loquar, nihil abest, quin dicamus, potestatem vicariorum complecti omnia jura majestatica & regalia, quæ Imperator exercet, nisi signate quæpiam illorum fuerint excepta. Palmaria vero sunt, quæ aurea bulla sequentibus includit verbis: *Quoties sacrum vacare imperium contigerit, illustris comes palatinus Rheni esse debet provisor imperii cum potestate judicia exercendi, ad beneficia ecclesiastica presentandi, recolligendi redditus & proventus, investiendi de feudis, juramenta fidelitatis vi & nomine S. imperii recipiendi.*

§. III.

Ne vero quis cavillari possit, ad solum Rheni palatinum hæc pertinere, addit: *Eodem jure provisionis illustrem Ducem Saxonia sub omnibus modis & conditionibus frui debere.* En itaque (I) potestatem exercendi judicia. Quod fit hodiernum sive per cameram imperialem, Wetzlaræ sedentem, sive per peculiare judicium, quod vocant vicariatus (*das Vicariats Hoffgericht*) Equidem sunt, qui curam imperialis cameræ denegant vicariis, sed hoc cum rerum usu pugnat, quando in hoc confessu interregni tempore, nomine utriusque vicarii sententiæ pronunciantur, & Sigillis vicariorum muniuntur. *Qua* ratione illorum simul

G 3

refel-

a) In diff. de juribus Vicar. imp. p. 7.

refellitur error, qui adserere conantur, solum palatinum a. 1519, cameræ imperii præfuisse, ut ab illa Saxoniæ excludant. Illud autem Vicariatus iudicium insigni pollet autoritate, dirigit nempe processus, decreta edit, sententias pronunciat, mandata, edicta, rescripta decernit, & omnia, quæ a iudicio Cæsaris peraguntur, in terris vicario subjectis expedire solet (b), nec a sententiis vicariorum appellari, aut contra eas aliud remedium interponi potest, nisi beneficium supplicationis, & quod adversus eas, quæ a iudicio aulico latæ sunt locum habet. Ipsæ etiam lites in iudicio aulico pendentes inde avocari possunt, dissentiente licet Dn. *Lynckero* (c) contra experientiam. Hac enim magistra novimus, Bavarum veluti vicarium acta in causa *Oettingen*, contra *Ortingen Wallerstein* repetiisse (d). Pessimæ sane conditionis si omnes forent, de quorum causis sub obitu imperatoris nondum fuisset transactum, præsertim longo quandoque interregni tempore. Frustra idem quoque causas feudales & criminales cognitioni vicariorum subducere adgreditur; Male sane supponit, quod hæc ad reservata imperatoris pertineant, ideo ab iis determinandis, Interreges esse exclusos. Sane A. B. ad quam merito toties esse recurrendum arbitror, quoribus in disceptationem ipsorum iura vocantur, vicariis exercendi iudicia tribuit, neque feudales, neque criminales causas excipiendo. Et quanquam investituram feudorum majorum A. B. ipsis

(b) Vid. *Vffenbach* de iudicio aulico c. 25. p. 281.

(c) *Anal. ad Schwed. L. 1. c. 33. §. 7. p. 63.*

(d) *Gastel. C. 10. n. 2. Thulemar. de octovirat. c. 22. n. 10.*

ipsis deneget, neuiquam tamen ipsos facultate cognoscendi de illis privat.

§. IV.

Ordinibus equidem reservata quæ vulgo vocant imperatoris negantur, qui vero eadem non competere vicariis adferat, ille sane petit id, quod est in principio (e), lites etiam cottidianæ indicit experientiæ. Quis enim jura primariarum precum & exercendi judicia non rerulerit inter præcipua imperatoris reservata, quorum tamen utrumque vicariis extra controversiam competit. Sed monstramus dissentientibus melioris causæ patronos, *Vffenbachios, Thulemarios, Itteros, Buxtorffios, Gribneros* aliosque. Si quis autem sit, qui cum *Pfeffingero* (f) Pro-Regibus Germaniæ vectigalium cognitionem vocare in dubium ausit, næ ille nimium iniquus harum rerum est arbiter. Quæso enim te, num colligere rite possis, eo quod subortæ circa vectigalia Electorum lites in capitulatione Leopoldina a camera imperii ad iudicium avocantur aulicum, vicariis nihil manere integrum. Annon illo cessante, omnemque vim amittente iudicio aulico, vicariatus iudicium constituunt, quod in ipsius locum succedit?

§. V.

Potestatem itaque exercendi iudicia, A. B. viam nobis monstrante, Interregibus Germaniæ, quantum brevitatis studium requirere videbatur, vindicavimus. Alterum est, ut lectori comprobemus, jus etiam ipsis ad beneficia ecclesiastica præsentandi A. B. tribuere. Non

(e) Lynck. ad Schwed. pag. 37.

(f) Vitr. illustrat. L. 3. t. 7. §. 10.

Non temere forsan cum Dn. ab Andler (g) hic intelligimus, jus non modo precum primariarum, sed & præsentandi, quod imperatori vel tanquam patrono vel quocunque alio titulo competit. Eundem alia omnia hic docere satagunt, viri celeberrimi *Schwederus*, *Schilcerus* aliique, sed Diplomata Imperatorum, in quibus preces ad capitula Germaniæ comprehenduntur, Instrumentum pacis Osnabrug. (h) privilegia palatina, omniumque fere temporum annales, nos in veriori sententia confirmant. Potentissimum Borussiae Regem juris hujus exercitium in Magdeburgicis aliisque terris suis imperatori denegasse, ex *Cortreji* aliorumque annotationibus novimus, licet Imperatores illud integrum sibi servare sæpius fuerint annisi. Potentissimus certe Poloniarum Rex nuper ad ecclesias cathedrales Lubecensium, Hamburgensium, Martisburgensium, Numburgensium, Quedlinburgensium, Gandersheimensium, Gerodensium &c. preces exarari jusfit. Integrum vero nobis non est, plura hic subjicere, quare lectorem ad Gribneri dissertationem de precibus primariis vicariorum imperii, remittimus. Conferri tamen infensæ partis sectatores *Cortrejus* (i) atque Auctor meditationum ad instrum. pacis Cæsareæ Svecicum merentur (k) itemque Dn. *Coccejus* (l).

§. VI. Ea-

(g) P. II. pag. 1585. voce Pfalsg.

(h) a. 5. §. 26.

(i) Observat. ad Concord. nat. Germ. p. 198.

(k) p. 407. & 49.

(l) in Jurispr. publ. c. 16. §. 13.

§. VI.

Eadem aurea Bulla jus Pro-Regibus tribuit colligendi redditus atque proventus imperii, qui etiamsi hodie veterum amplitudinem non exæquant, quin potius ad nihilum fere sint redacti (m), non tamen plane contemnendos arbitror, præsertim ubi feuda imperii deficiente successore vacent. Quemadmodum nostris temporibus cum electoratu Baviaræ accidisse novimus, cujus proventus Serenissimus Elector Palatinus non tantum collegit, sed & in imperii usum convertit (n). Neque dubitandum, quin ad Serenissimos Germaniæ Pro-Reges ærarium Mantuanum atque Mirandulanum suas durante vicariatu rationes contulerit, quæ exiguæ atque exiles vix ac ne vix quidem esse poterunt. Deniq; etiam huc pertinet jus, quod verbis A.B. complectemur, investiendi de feudis & juramenta fidelitatis vi & nomine S. imperii recipiendi. *Ipsa vero A. B. feuda excipit Principum, illaque que Fahnlehn vulgariter adpellantur, quorum investitura & collatio imperatori specialiter reservatur.* Sunt qui sub Fahnlehn feuda etiam Comitum intelligunt, *Lynckerus* (o), *Hermes* aliique, ut adeo illorum investituram denegent vicariis, eam potissimum ob rationem, quod Comites vexillo quondam fuerint investiti, teste Speculo utroque

H

que

(m) vid. Sieur Heifs dans l'histoire de l'empire part. second. livr. 4. chap. 3. p. 34.

(n) Conf. scriptum non ita pridem editum, *de jure Electori & Comiti Palatino Rheni circa domanium imperii competente in districtu vicariali.*

(o) ad Schweder. p. spec. S. I. c. 9. §. 1.

que Saxonico (p) atque Svevico (q). At vero si utrumque consuamus, concludendi ita ratio nondum manifesta est, opponi etiam capiti 136. potest caput 144. l. 2. juris Alemannici, in quo vexilliferorum feudorum investitura Palatino adjudicatur. Nec plane nihil est, quod diplomata Palatinorum (r) non Comitum sed Ducum solummodo atque Marchionum feuda excipiunt. Sunt etiam, qui feuda ecclesiastica ex foro vicariorum proscribunt, sed rationes quas addunt, tantum non sunt, ut iis multum immoremur (s).

§. VII.

Sunt qui sibi cum Limnæo persuadeant (t), his solis, quæ recensebamus, juribus omnem Pro-Regum, nostrorum facultatem includi. Quam recte vero in hoc dispiciemus. Si vel solam vocis potestatem, quam vicarius innuit, probe consideremus, manifestum erit, Pro-regem regis sui vicibus, in omnibus tuto fungi, quæ non exceptit mandatum speciale. Cum itaque A. B. solam feudorum vexilliferorum investituram atque alienandi bona imperii facultatem excludat, quid est, quare nos temerario conatu vicariorum potestatem arctioribus terminis comprehendere tentemus? Quodsi quis adhuc suspensio hac in re animo sit, illum privilegia palatinorum, confirmationes Cæsarum, qui-

(p) l. 3. c. 53. n. 3.

(q) l. 2. c. 136.

(r) apud *Freber.* l. 2. c. 16.(s) conf. *Schilteri Comment.* ad jus feud. Alemann. ad C. 42. pag. 239.(t) *Jur. publ.* l. 3. c. 12. n. 80. seq. & ad *Cap. Carol. V.* art. 3. n. 16. seqq. pag. 143.

quibus res ipsorum gestas ratihabuere, capitulationes imperatorum, ac usus denique & observantia imperii confirmabunt. Enim vero hæc omnia fugitivis plerumque oculis considerant, ut etiam ipse *Lynckerus* jus condendi leges aliaque jura vicariis competentia, ipsis abjudicare nullus dubitet. At si ex placitis hujus celeberrimi viri solummodo Pro-Regum potestas foret æstimanda, næ illa quam maxime tenuis esset futura. Itaque quod nobis incumbit, rationem ipsius accurate contueamur. Persuadet sc. sibi, defuncto Cæsare omnem in Germania majestatem expirasse, qua absente lex ferri nulla potest. At exulat hæc doctrina, & ex scholis recte proscripa, majestatem quasi interea residere in spatiis imaginariis, nec nisi cum novo Cæsare redire. Exulabit itaque simul adsertum, vicariis jus ferendi leges denegans; Nec forsitan armis vibrat feliciora, quando Pro-Regum jus indicendi comitia vocat in dubium, nulla sane ratione idonea suffulcus. Quin litteræ Electoris Trevirensis a. 1552. ad Fridericum Palatinum scriptæ contrarium quam clarissime evincunt. (u)

§. VIII.

Cum præterea Vicarii ideo constituti sint, ut provideant imperio, nemo arbitror, ipsis temere jus belli ac pacis, quantum quidem in tam arduo est negotio imperatori integrum, denegabit. Quod si quis inrestinis motibus patriam turber, non est quod dubitemus, vicarios æque atque imperatorem fulmen banni

H 2 in

(u) Conf. Auctor deductionis der Pfälzischen Vicariats-Gerechtigk. Addatur Autor des teutschen Reichs Staats P. 7. C. 1. pag. 338.

in talem vibrare posse, quod ordinum Episcopatus Monasteriensis exemplo oportune commonemur.(x) Eadem nobis pectore ratio sedet, quare causas etiam gratiosas vicariis imperatoribus vindicare animum inducamus, quamvis non desint, qui in numero dissentientium se profiteantur. Huc referimus jus nobilitandi, Barones creandi, atque Comites itemque Principes, quatenus nempe in arbitrio positum imperatoris est. Multo minus quispiam absque veritatis intertrimento denegare ipsis poterit, facultatem constituendi comites, quos vocant, palatinos, natalium defectum abolendi, restituendi famam, dandi ætatis veniam, & moratoria concedendi, quousque hæc ordinibus imperii non sunt fraudi. Jus etiam confirmandi Academiæ, dissentiente licet Lynckero, (y) sed temere, cum perillustri Autore Fecialis Europæi (z) merito illis tribuimus. Male etiam ob causas sæpius adlegatas quidam iis disceptant jura vel plane non vel semel tantum exercita ab imperatore. Exempla enim nihil hic probant, recteque subducitur: *nihil licuisse illis, qui primum vicariatu defuncti sunt, si nihil quicquam ipsis integrum fuisset, cujus nullum præjudicium extaret. Que olim exemplo caruerunt, nunc inter exempla sunt, & quorum nondum exemplum extat, illis impostero hac exceptio opponi non poterit, si juribus suis vicarii strenue utuntur.* Ex quibus omnibus luce fere meridiana clarius existit-

(x) Vid. Londorp. Tom. VIII. c. 95. pag. 164.

(y) Ad Schwed. p. Spec. S. I. c. 6. §. 5.

(z) P. I. p. 888. Ita etiam Rintelensem Academiam privilegia sua primum a Palatino imperii vicario accepisse alii docuerunt. Add. *Itterus de Grad. Acad. C. 6. n. 17.*

namus, Pro-Regum Germaniæ potestatem non esse minorem imperatoris, nisi quatenus ex legibus imperii vel pacto restrictam eam ac limitatam esse, appareat, tantumque ab illorum maiestate abesse Sabaudum vicarium quam qui maxime.

§. IX.

Quod ut clarius unicuique pateat, forsitan non abs re erit, ubi vel solius Saxonis terras verbis brevissimis commemoremus, quæ ipsius vicariatu sunt subiectæ. Quemadmodum verò Carolus Palatinum in partibus Rheni, Sveviæ, & in iure Franconico provisorum esse imperii decrevit: ita A. B. provisionis jus Saxoni in illis terris confirmavit, ubi Saxonica jura confirmantur. Neutiquam nos fugit, crucem hæc posteriora verba, in quibus Saxonorum mentio fit iurium, interpretibus figere. Quidam eo solam Saxoniam provinciam trahunt, alii ad leges Saxonum respectu potissimum autumant, quod postremum vocum potestas, temporumque ratio efflagitare videtur (a). Quanquam per jus Saxonum non solum compilationes illas, quas utrumque speculum complectitur, aut Weichbildum Magdeburgicum intelligamus, sed etiam ad antiquiora tempora lectorem avocemus, eamque auctoritatem, quam tunc leges Saxonum habuere. Quo collimant verba in diplomatibus Proregum Saxonorum obvia: Des H. Römischen Reichs in denen Landen des Sächsischen Rechts und an enden in solch Vicariat gehörende dieser Zeit Vicarius. Hæc ubi iusto supputaverimus calculo, recte huc quis retulerit prisce

H 3

& am-

(a) Vid. *Schilter*. de vicar. §. 7.

& amplissimi Ducatus Saxoniae fines, quibus præter Westphaliam etiam terras complectimur, quæ Slavice ereptæ Ducatui accesserunt, dein regiones Germaniæ qualescunque, sub ætate Caroli IV. legibus Saxonum uti solitis. Quodsi quis indicem harum provinciarum desideret, plerique illum ex *Prizenio* (b) & *Goldasto* (c) reperunt. Nos alia via incedentes (1) huc referimus electoratum Saxoniae, terrasque illas, quas non ipse solum elector, sed ex utraque Ernestina, nempe atque Albertina linea oriundi principes tenent; Qua ratione Coburgicas & Hennebergicas ditiones simul intelligentes, non diffitente ipso *Coccejo* (d). (2) Extra omnem præterea controversiæ aleam positum est, terras Anhaltinas atque Lauenburgicas huc pertinere. Quodsi vero quispiam dubitet, adeat quæso *Coccejum* (e), *Sagittarium*, *Becmannum* (f) atque *Helmoldum* (g). Eandem esse rationem provinciarum *Brunsvicensium* & *Lauenburgensium* in propatulo apud omnes est (h). Neque est, quod quis Ducatum Magdeburgicum Saxoni ausit subtrahere, cum & olim Saxoniae pars fuerit, atque legibus Saxonice paruerit. An vero quispiam Halberstadiensem principem, præfulemque Hildesheimensem, itemque comites atque civitates ordinesque

-
- (b) In comp. jur. civ. & Saxon. Præfat.
 (c) In der Vorrede der Reichs-Satzungen.
 (d) Prudent. Jur. publ. c. 16. n. 11.
 (e) Prud. Jur. pnbl. c. 3. §. 3. p. 59.
 (f) In Anhaltinis.
 (g) Chron. Slavorum l. 30. c. 2. n. 7.
 (h) Conf. Sagittarius in origin. Brunsvicensi.

utriusque Saxoniae velit ferio eximere, nobis quidem est ignotum. Holsatiam omnes Proregi Saxoni vindicant (i), sic etiam jus vicariatus Saxonici in terris Ducatus Bremensis atque Episcopatus Lubecensis indubium est.

§. X.

Ad *circulum* nunc *Gvestphalicum* fas erit pedem proferre, ubi pleræque provinciae Saxoni Interregi parent. Ipse certe Colonienfis archipræful, si terras Gvestphalorum, quas possidet ipse, spectes, vicariatum agnoscit Saxonicum, quanquam olim Imperatoris vicarium per Gvestphaliam fuisse dictum, nos Dattius docet (k). Huc etiam pertinere episcopos Paderbornensem, Osnabrugensem, Monasteriensem atque Herfordensem abbatissam alii evincunt. Frustra sunt, qui Ducatus Juliaci Cliviae & Montium excipiunt, cum Ducibus illi Saxonis jam pridem sint acquisiti; Merito etiam illorum sententiae subscribimus, qui principatum Mindæ, comitatusque Oldenburgicum, Lippensem atque quod alii volunt, Schaumburgicum vicario Saxoni vindicant, quanquam ut nihil dissimulemus, Palatinus apud Schaumburgenfes suam pollere voluit provisionem, quando ao. 1619. jus academiam erigendi concefferat (l). Neque temere quisquam exemerit Frisiam atque Landgraviatum Thuringiae.

Hassiam

(i) Vid. Coccej. Prud. J. P. c. 3. p. 58. & omnino *illustr. Autor.* Fezial. Europ. P. 1. p. 57. seqq.

(k) De pace religiof. l. 4. c. 7. n. i. p. 774.

(l) *Horn.* in pec. program. de jur. vicar. imp. confirmandi Academias.

Hassiam autem Saxoni vindicat jus Alemannicum, difertis verbis (m), ut iniqui dici possent, qui palatino Rheni illam tribuant, nisi speciali pacto provinciae & vicariatui Rhenensi annumerata esset (n).

§. XI.

Terras etiam Venetorum imperio vindicatas, subesse vicariatui Saxonico, quicquid etiam alii regerant, facile possumus adferere (o). Quo pertinet ipsa Marchia, quam ut quidam Saxonis provisioni denegent, omni qua possunt contentione maxima allaborant. At irrito conatu. Novimus equidem sedere ipsis sententiam, Marchiam olim justum fuisse Ducatum, cum itaque quilibet Dux primi ordinis in sua fuerit provincia olim vicarius, colligunt inde, quod cum solus Marchio Brandenburgicus, cujus personam hodie sapientissimum atque potentissimum Borussiae Regem sustinere omnibus constat, ex Ducibus primi ordinis cum Palatino atque Saxone superfit, non his solum sed etiam Brandenburgico insignem vicariorum potestatem neutiquam posse denegari. Verum enim vero, undenam quæso probabunt, Marchiam olim justum Ducatus habuisse rationem? Forsitan quod Gero Dux audiat? Ita jam conclamatum est. Abunde credimus evicit *Gribnerus* (p), quem sæpius hactenus nomina-

(m) Conf. *Coccej.* c. 4. §. 9.

(n) Vid. tn. Dn. *Gribner* in *Diff. de terris Jur. Saxon.* p. 35.

(o) Vid. *Coccej.* c. 4. n. 3. add. *Adam. Bremens.* *Helmoldus.* *Krantzius* aliique.

(p) In programm. de *Gerone Duce.*

minavimus, Geronem neutiquam Marchiæ Brandenburgicæ causâ fuisse Ducem nominatum. Nec est quod regerant, jure hodie Saxonico Marchiam nequaquam uti, at sufficit, quod ipsa olim fuerit usâ. Sin forte ex eo capite patrociniûm suæ opinioni quærant, quod Marchiones quandoque Brandenburgicos vicarii nomine insignitos deprehendamus, oppido sane falluntur, cum vicariatum illum fuisse extraordinarium apud omnes, nisi quorum mentes præjudicatarum opinionum moles opprimit, sit in confesso, neque adeo vicariis ordinariis, quemadmodum supra docuimus (q) vergere in præjudicium possit. Accedit quod Marchia disertis verbis inter Saxoniam vexilla referatur (r), ut adeo non sine causâ ipsi Brandenburgicæ majestatis defensores Coccejus (s) atque Strickius (t) Marchiam terris juris Saxonici accenseant. Eodem jure Lusatiam, Misniam, Meclenburgicas aliasque terras huc referre possem, si singulas accuratiori examini subjicere animus esset.

§. XII.

Sunt etiam, qui Bohemiam Saxoni subtrahere student; Rationes itaque, quibus suffulciuntur, jam videbimus. Ajunt, Bohemiam colere regem proprium: quid tandem! ecur provinciæ Germanicæ, quod suos Electores, Duces, Marchiones atque Dominos habent proprios, vicariatui sunt exemptæ? Urges

I

privi-

(q) Cap. I. & II.

(r) Land-R. L. 3. a. 62.

(s) d. l. l. 6. c. 16.

(t) in controv. A. B. th. 66.

privilegia domus Austriacæ: Sed quid illa ad Bohemiam? Instas amplius, Bohemiam nulli adscriptam fuisse circulo, quid inde? supra commonstravimus, jus vicariatus Saxoni atque Palatino competens, longe esse antiquius omni illa circulorum divisione; Nullo igitur robore nituntur, quotquot Bohemiam Saxoni tenrant subducere; Saxonica certe jura adhibuit, quod ex *Weichbildo* (u), *Goldasto* (x) atque *Hertzio* (y) discimus, & sub Caroli IV. ætatem magna illorum apud Bohemos fuit autoritas. Quid quod Boæmiæ ordines litteris a. 1619, ad Johannem Georgium I. serenissimum Saxoniam Electorem exaratis, ipsius provisionem agnovisse legamus. (z) Eadem ratione Silesiam quoque in hanc classem mittere non veremur. Quod si vero quis excipiat, Silesiam imperii finibus non contineri, adeat quæsto *Conringium*, *Schurtzfließebium* aliosque, (a) ut adeo sufficiat notasse, legum Saxoniarum ea qua A. B. condita est tempestate, apud Silesios magnam fuisse auctoritatem.

§. XIII.

Agmen claudere tandem jubemus Moraviam, quam ut Saxoni vindicemus, eadem causæ, quas sæpius

(u) a. 10.

(x) de Regn. Bohem. l. 4. c. 15. n. 6. l. 4. c. 13.

(y) de renovato R. G. J. & regni Bohemiam nexu Sect. 2. §. II. pag. 26. seq.

(z) Vid. *Londorp*. T. I. p. 575. c. 5. in f. add. *Perillustr. Austor Feccial. Europ.* p. 164.

(a) Add. Autor der gründlichen deduction der Evangelischen Schlesier Religions-Freyheit.

pius forte non absque tædio lectoris toties commemoravimus, omnino efflagitant. De aliis in hunc ordinem provinciis relatis lubentes quidquam dicere superfedemus, quandoquidem ex dignitate non possumus, ubi brevitatis esse studiosos jubemur. Sed quicquid hujus sit, nemo forsitan erit, qui non amplissimum inter Germaniæ vicarios imperatores, atque Sabaudum discrimen, facile percipiat. Solius vicariatuum Saxonis pluribus hodie Regibus providere novimus. Utrumque vero ea omnia possidere jura, quæ sunt Cæsaris, paucis tantummodo exceptis, supra fusius evicimus. Ut adeo Majestatem ipsius non incongrue adferant viri celeberrimi *Schurzius* (b) atque *Titius* (c) contra Vitriarium aliosque. Quanquam ultro largiamur Multizio, vicarios titulo majestatis abstinere, ac præ Regibus etiam, præ quibus Imperator eminet, præcedentiam sibi non vindicare. Quare etiam *Beckmanno* adsentiri non possumus, qui crimen læsæ majestatis in vicarios imperatores committi posse negat (d), cum tamen fatente Carolo IV. etiam adversus Electores quispiam in hujus sceleris dirissimi incurrere queat immanitatem. Quodsi ulterius perpendamus, neminem vicariis ex Electorum vel ex alio ordine præscribere posse, quid agant, quidve omittant, parum abest, quin arguamus, eatenus ipsorum potestatem esse independentem, quatenus eandem Imperator sibi vindicare potest (e). Illud etiam

I 2

non

(b) P. 2. tit. 4. pos. I. pag. 428.

(c) In specim. Jur. publ. L. 5. c. 9. §. 6. & in Vindic. p. 215.

(d) Instit. Jur. publ. l. 2. c. 10. §. 25.

(e) Conf. Titius l. c. p. 586, seq.

non abs re erit monuisse ex jure Alemannico, (f) vicarios imperatores potestatem suam exercere posse sive ipsis ab Imperatore fuerit concessa, sive minus. Equidem nos non fugit, codicem Alemannicum quæpiam addidisse, quæ Saxoni esse fraudi possint, nisi recte capiantur, sed dubiis ante nos satis fecerunt, viri celeberrimi, inter quos unum juvat commemorare *Schiltherum*, egregium hujus juris commentatorem (g). Hinc non est ut amplius is immoremur.

§. XIV.

Qui itaque in utroque vicariatu natales, amplitudinem terrarum, independentiam, ut cætera de industria prætereamus, probe velit contemplari, me non monente, facile perspiciet, ineptos esse, quotquot Sabaudum vicarium nostris conferre audeant. Ita tandem manum de tabula removemus. Quemadmodum vero hanc operam qualemcunque suscepi, ut veritatilitem, devotissimumque cultum potentissimæ Saxonum domui probarem; ita ubi utrumque me præstitisse lectores æqui perviderint, amplissimum laboris mei fructum me esse consecutum arbitrabor. Animum equidem adpuleram, ad plura dicenda, ubi fertilis feget, campusque se aperit latissimus. Quis enim malevolorum hominum livorem, quis contumeliam quis convitia possit ferre, quibus Serenissimam Domum Saxoniam, præsertim eam, quam a Divo Alberto, unde profapiam ducit, Albertinam vulgo lineam cognominant, toties proscindunt, quoties nefario

(f) c. 42. §. 6.

(g) in Comment. ad Jus feud. Alen. pag. 261.

rio ausu parasitorum more de uno vel altero Principe bene, de reliquis omnibus pessime mereri gestiunt? Sed rideamus ejusmodi homines; blanditiarum tandem præmium laturos, optimi cujusque contemium. Quare non est, ut multum operæ in iis refellendis collocem; At alia quamplurima addere, plus trahentia ponderis volebam, nisi rationes meæ aliud nunc sva-derent. Hinc facile sperare licet, Lectorem benevo-lum primas hæcæ lineas, majori operi prævias, æqui-boniquè consulturum, atque errata, si quæ occurrunt, non torpori nostro, sed præproperæ festinationi esse tributurum. Deum cætera Opt. Max. supplices vene-ramur, ut Saxonia, quæ patriæ Imperatores dedit, at-que gentibus reges, fata humanarum rerum sapientia, justitia atque fortitudine mirifice dispensaturos, iisdem porro muneribus, provida ita Numinis cura diri-gente, Germaniam, univèrsamque quaqua-patet terrarum orbem, beare possit.

94 A 7390

94 A 7390

ULB Halle
003 020 576 3

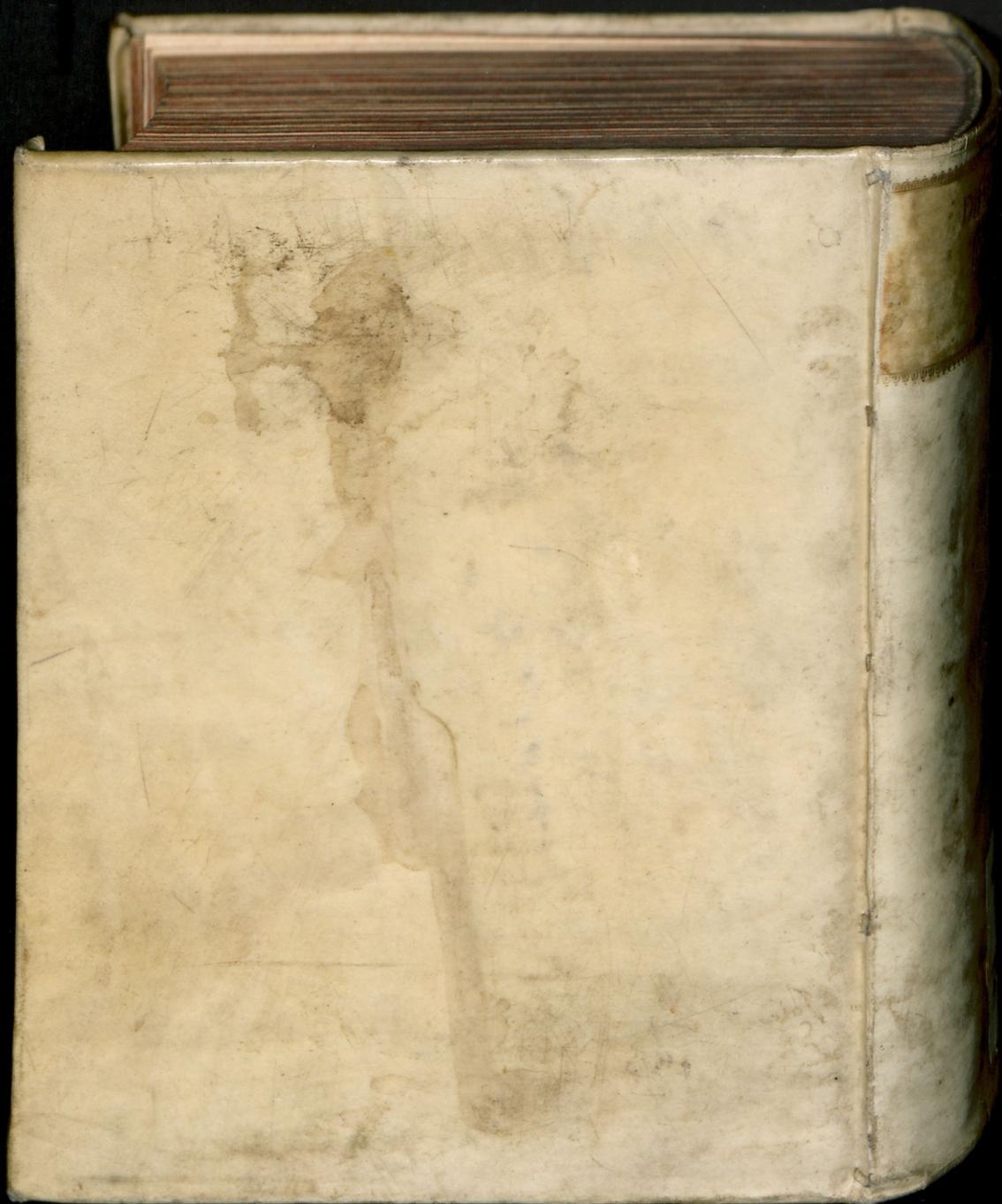

SR

Reko

VLGA

DISSERTATIO JURIS PUBLICI,

De

VICARIATU ITALICO,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. WILHELMO HENRICO,
DUCE SAXONIÆ, JULIACI, CLI-
VIÆ, MONTIUM, ANGRIÆ ET
WESTPHALIÆ
&c. &c.

ILLUSTRIS JCTORUM ORDINIS
IN ACADEMIA JENENSI

benevolò indultu,
publicè proponit

GERLACHUS ADOLPHUS
de MUNCHHAUSEN,
Eques Thuring.

JENÆ, die Septembr. M DCC XII.

HALE MAGDEBYRGICÆ, LITERIS Salfeldianis,

~~(XIX)~~

